

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

FOLYÓIRAT A PERENKIVÜLI TÖRVÉNYKEZÉS
ÉS A KÖZJEGYZŐI GYAKORLAT SZÁMÁRA.

KIADJA

A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYLETE.

Megjelenik havonként egyszer.
(július és augusztus hónapok kivételével)

Főszerkesztő:

FEKETE LÁSZLÓ DR.
budapesti kir. közjegyző.

Felelős szerkesztő és kiadó:

SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR DR.
budapesti kir. közjegyző.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Főszerkesztő: FEKETE LÁSZLÓ Dr.
budapesti kir. közjegyző.

Felelős szerkesztő és kiadó: SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr.
budapesti kir. közjegyző.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Thököly-út 39. Telefon: 297—060
A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztári
csekk számlája: 41.951.

A szent király és a szolganép.

Irta: *Nizsalovszky Endre dr.*, egyetemi tanár.

„Semper pauperes habebitis vobiscum“ — „Szegények mindig lesznek veletek“ — mondja az Úr a Máté passió mély értelmű első részletében és ezzel, — de sok más kinyilatkoztatásával is — az embernek örök földi feladatává tette az elesettekről, szegényekről, szolgákról való szociális gondoskodást.

Az ember tett és napjainkban is próbál tenni kísérletet arra, hogy ezt a feladatot a szegény és gazdag, úr és szolga közti válaszfalak lerontásával megvalósítsa. Hogy azonban a feladat nincs megoldva, nem kell bizonyítani. Hiszen az a másfél évszázados kísérlet, amely a problémát a szolganép egyenjogúsításával kísérte meg megoldani, a joginál hatalmasabb és sokkal nehezebben leküzdhető gazdasági különbségeket épített ki, amelyeknek áthidalása a Krisztussal és Krisztus ellen, hatalmi eszközökkel és pusztán erkölcsi erővel küzdő tényezőknek öszintén vagy hypocrita módon, de egyformán erőteljesen hirdetett legfőbb törekvése.

A probléma az emberiség történetének ősidőktől fogva elválaszthatatlan kísérője. Mint az árnyék a fényt úgy kíséri a szolgaság a hatalmat. Az egymást felváltó gazdasági berendezkedésekben más és más alakot ölt, ehhez mérten változnak a probléma megoldására alkalmas eszközök, de a lényeg ugyanaz marad.

Lényeg csak olyan elvekben, olyan posztulátumokban lehet, amelyeket kortól és gazdasági rendszertől függetlenül állíthatunk

Nizsalovszky Endre dr.: A szent király és a szolganép.
Fekete László dr.: A vitézitelekre vonatkozó új rendelet.
Holitscher Szigfrid dr.: Észrevételek az illetékkodex tervezetéhez.
Az országos egyesület pécsi vándorgyűlése.
Közlemények.

Szent István emlékezete.

Kinevezés.

Halálozás.

A debreceni kamara új elnöke.

Felsőházi tagválasztás.

Jogászai nyelvművelés.

Jegyzői magánmunkálatok.

Közokirati kényszer házastársak és harmadik személy adásvételi szerződésénél.

Pestszenterzsébet város, mint hiteles hely.

Az örökösödési illeték lerovása kiskorúak (gondnokoltak) hagyatéki ügyében.

Kártérítés elmaradt hagyatéki tárgyalásért.

Állásközvetítés.

Kihirdetett törvények.

Rendeletek.

Jogi- és illetéktügyi irodalmi szemle.

Magyar Jogi Szemle.

Szokolay Leó: Jogi alapismeretek a szociális munkában.

Jogállam.

Polgári Jog.

Notariatszeitung.

Jog.

Notariatszeitung.

Független Ügyvéd.

Magyar Törvénykezés.

Illetéktügyi Közlöny.

Joggyakorlat.

Magánjog.

Szerkesztői üzenetek.

J. B.

ifj. P. L.

T. F.

H. B.

fel. Ezeket pedig az egyetemes keresztény erkölcsi felfogás alapján négy pontban tudom összefoglalni: 1. a legszegényebbek és a legalárendeltebbek is az Isten képére és hasonlatosságára teremtett emberhez méltó élet biztosítása; 2. minden ember — a legalacsonyabb sorban lévő ember — számára is az emelkedés lehetőségének megnyitása és az emelkedés előmozdítása; 3. az elesettek-ről való gondoskodás; 4. a legutolsóval szemben is a Krisztus által parancsolt felebaráti szeretet gyakorlása.

Amikor Szent István jogi és társadalmi rendjében a szolganép helyzetét vizsgáljuk, nem lehet az a kérdésünk, hogy volt-e akkor szerződési szabadság, sztrájk, kollektív szerződés és társadalombiztosítás, hanem csak az, hogy mennyiben elégitette ki annak a kornak a jogi és társadalmi rendje a most vázolt posztulátumokat.

ad. 1. Bár a Szent István korabeli társadalom tagozódásáról Szent István törvénykönyve nem ad tiszta képet és a történelmi kutatások eredményei is főbb kérdésben szétágazóak, ahhoz nem fér kétség, hogy a legalsó, a leginkább jog nélküli réteget a rabszolgák alkották. Abban a korban, amikor a föld önmagában nem jelentett értéket, hanem azt értékévé csak a megmunkáláshoz szükséges emberi és állati munkaerő tehetette, a munkaerő nagy értéket jelentett és a nagy urak igyekeztek is minél nagyobb számú ember munkaerejét maguknak biztosítani. A magyarok már a honfoglaláskor hozták magukkal rabszolgákat, rabszolgává tették az itt talált lakosságnak azt a részét, amely velük szemben ellenállást tanúsított, hareba bocsátkozott, s a kalandozáskori harcokban ejtett foglyokra is ugyanez a sors várt. Végül súlyosabb büntéseleményeknek is következménye volt a rabszolgává válás.¹ A rabszolga adásvétel és öröklés tárgya. Nincs tanuskodó képessége sem:² semmiféle véték okáért valamely szolgaszemély vádlást és tanúságot az ő ura vagy asszonya ellen nem tehet.³ A rabszolgasorból a szabad emberrel kötött házasság sem emel ki, hanem a házastárs is rabszolgává válik.

Mégis ez a rabszolgaság lényegében más, mint akár az ókor rabszolgasága, akár pedig az európai ember kapzsiságával az újabb korban a többi földrészek népei rovására feltámasztott és a legújabb korban is még csak alig leküzdött rabszolgaság.

¹ Békefi: A rabszolgaság Magyarországon az Árpádok alatt. — 1901. 5., 29. és köv. l.

² I. m. 17. l.

³ Szent István II. 19. fej.

A kereszténység tanítása a Krisztus Jézusban való egységről nem lépett fel soha a társadalmi rend erőszakos megváltoztatásának követelésével. Első római követői a sötét mélységekből bukkannak fel, de az apostolok szavaiban seholsem találunk lázító hangot. Aligha az ennek a magyarázata, mintha az apostol reálpolitikai érzékkel kímélni kívánta volna a kereszténységet tüzzel-vassal, vadállat karmával és agyarával pusztító római birodalom gazdasági egyensúlyát, hanem inkább az, hogy a kereszténység tanainak érvényesülésével szemben a rabszolgaság intézménye sem volt akadály, mert — amint Prohászka püspök olyan találóan mondja — „a kereszténység magába a rabszolgaságba vitte bele a szabadságot. Az igazi rabszolga nem az, akinek ura van, hanem az, aki lélekben rab.”⁴ „Mert ki az Úrhoz mint szolga hivatott, az Úrnak szabadosa; hasonlóképen ki mint szabados hivatott, az Krisztus szolgálója” — mondja a népek apostola.⁵

Ez a szellem lengi át Szent István törvényhozását, aki bár a rabszolga megölése tekintetében nem büntetésszámba menő vérdíjat, hanem a megölt rabszolga urának csak kártérítést biztosít, szabad folyást enged az egyházi fegyelem szabályainak, sőt törvényében egyenesen utal is az egyházi fegyelem szabályaira: „bőjtőljön a kánonok szerint.”⁶

Hogy a rabszolgaság nem volt elviselhetetlen állapot és a kereszténység tanítását követő, a törvényt megtartó úr kezén volt rabszolgának aligha lehetne oka, hogy a mai ipari vagy agrár proletáriátus helyzetét irigyelje, az kitűnik abból, hogy a természetes szaporodás a rabszolgaretegben is igen nagy volt és abból, hogy Szent István II. decretumának 39. és 40. fejezete szerint a lopásért felelősségre vont rabszolga orrának levágását, visszavesztés esetében fütlének levágását öt tinóval megválthatta. A szűkszavú, kimerítőnek egyáltalában nem mondható törvénykönyv bizonyára nem tartalmaz olyan rendelkezést, amelynek gyakorlati

⁴ Prohászka Ottokár Összegyűjtött munkái 11. k. 247. l.

⁵ Pál apostol korinthusiakhoz írt I. levele. 22.

⁶ Sz. I. II. 13. fej. 1. §. — V. ö. Hóman—Szekfü: Magyar történet I. 231. l. — Az egyházi büntetés természetesen azt is érte, aki a saját rabszolgáját ölte meg, viszont ugyancsak csupán egyházi büntetés járt annak is, aki saját családját ölte meg. — I. m. 252. l. — „A rabszolga testi életét elvenni a jogos önvédelem esetét kivéve, nemesak az örök természetű törvény, a keresztény egyházi törvény és a rabszolga tulajdonosának érdeke tiltotta, hanem a középkor állami törvénye is...” Erdélyi László: Egyházi földesúr és szolgálói a középkorban. — 1907. 6. l.

jelentősége nincs, vagy amely a rabszolga jogállásával merő ellentétben állana. Kétségtelen tehát, hogy a rabszolgasorban élő emberek között is voltak olyanok, akik orruk, fülük megmentéséért őt tinót áldozhattak, akiknek tehát olyan ingó vagyonuk volt, amely felett szabadon rendelkezhettek. Sőt még a lopás miatt megbélyegzett rabszolgának is módja volt tulajdont szerezni. Az első lopás megszégyenítő büntetését megváltani nem képes rabszolga is kerülhetett utóbb olyan vagyoni helyzetbe, hogy a visszaesés alkalmából az újabb megszégyenítést elkerülje.

A Szent István korabeli rabszolga tehát ember, Krisztus által megváltott ember és köteles őt ilyennek tekinteni az ura is, annak ellenére, hogy munkaereje hozzákapcsolódik ahhoz a birtokhoz, amelyen él.

Csak így lehet megérteni, hogy magának az egyháznak is vannak rabszolgái, sőt a törvénykönyv 34. fejezete egyenesen megparancsolja annak a tíz falunak, mely közös templomot volt köteles építeni, hogy azt a megfelelő szolganéppel csakúgy ellássa, mint lóval, ökörrrel, tehénnel és aprómarhával.

ad 2. Ami a rabszolgasorból kiemelkedés lehetőségét illeti, épen ebben a körben jut leginkább kifejezésre Szent István törvénykönyvének a szelleme. A rabszolgaságból való erőszakos kiszabadulást vagy kiszabadítást nem nézi ugyan el a törvény, sőt igen szigorúan bünteti, de viszont — bizonyára nem ok nélkül — elítél minden olyan törekvést, amely valakinek a rabszolgává tételére irányul. „Mivel, hogy Istenhez méltó dolog és igen jó az embereknek, ha kinek-kinek az ő szabad szándéka szerint folynak élete napjai, annak okáért a királyi végzésből rendeltetett, hogy ezen túl senki az ispánok, vagy vitézek közül szabad embert szolgaság alá vetni ne merjen. Amit ha ki gögös merészség ösztönéből tenni bátorokodnék, legyen tudtára, hogy tulajdonából váltja meg; ... De ha valaki eddig szolgaságban tartatván, törvény előtt keres oltalmat és megtalálja, az éljen csak a szabadsággal és aki őt a szolgaságban tartja vala, váltságot ne adjon.“⁷

A szabad állapotnak a törvénykönyv e rendelkezésében foglalt jellemzése is elárulja a rabszolgaság fokozatos megszüntetésére való törekvést, de míg a szabad állapotból a szolgaságba juttatás tilalmazva van, addig a rabszolga felszabadításával, mint dícséretes eselekedettel találkozunk. A rabszolga felszabadítása különösen ha azt is figyelembe vesszük, hogy ez az elköltözés

⁷ II. 20, fej.

szabadságával is együtt járhatott, kétségkívül a vagyon esonkítását jelentette és ezért fenyegetett annak jogi lehetősége, hogy a felszabadító utódai az előbbi állapot visszaállítására törekedjenek. A mai jogi nyelven szólva, a felszabadítás az utódok várományát esorbitó és ezért az örökség épségének sérelme címén megtámadható jogügylet lett volna. Ezt a veszélyt hártotta el Szent István törvénykönyvének 17. fejezete: „Végeztük, hogy ha valaki irgalomból, tanubizonyosság előtt, szabadsággal ajándékozza meg az ő tulajdon szolgáit és szolgálóleányait, irigység mián senki se merje az ő halála után szolgaságba vetni azokat. Ha pedig szabadságot ígért és halála után gátolván, bizonyosság tételt nem szerzett róla, özvegyének és fiának legyen hatalmuk azon szabadságot megbizonyítaniok és alamizsnálkodniok a szegényeknek a férj lelke váltságáért tetszésök szerint.“

A rabszolga felszabadítást a kor szelleme a lélek üdvösségét szolgáló jócselekedetnek tekintette, ami az Árpádkori felszabadító oklevelekben a leggyakrabban kifejezésre jutó motivum.⁸

A felszabadulás azonban csak elméletben jelentett volna emelkedést akkor, ha a felszabadított a mai értelemben vett szabadságot nyert volna. A vagyontalan ember a szabadsággal még kevesebbet tudott volna kezdeni, mint ma. „Szabad költözködési joguk egymagában még az éhenhalástól sem mentette volna meg őket.“⁹

A felszabadított rabszolga tehát a nagyurakat környező népesség keretébe került, legfeljebb azt állott szabadságában megválasztani, hogy kinek a szolgálatába álljon. Lehet, hogy addigi ura oldalán maradt, lehet, hogy máshoz állt, de valakihez szabad állapotában is tartozott.

A szabadok is hozzátartoztak a birtokhoz és azzal együtt el is adományozták őket. „Akarjuk — mondja Szent István törvényének 21. fejezete — hogy minden úrnál megmaradjon az ő vitéze és szolgálója és senki más rá ne beszélje azt, hogy elhagyván régi urát, hozzá szegődjék. Mert ebből támad a perpatvar.“ „A jogviszonyoknak — írja Tagányi — olyan komplikációival állunk szemben, melyekre a szolgaság vagy szabadság közönséges normái nem alkalmazhatók, avagy máskülönbön a legferdebb megítélésben fognának részesülni.“¹⁰

⁸ Békefi: i. m. 8. l.

⁹ Tagányi: Vázlatok a régi Árpádkor társadalomtörténetéből. — Társadalomtudomány. — II. évf. 3-4. sz. 221. l.

¹⁰ I. m. 222. l.

Az urak és rabszolgák közötti emberesoport rétegződése mai napig sem egészen tisztázódott kérdés, különösen akkor, ha a vizsgálódást Szent István korára korlátozzuk. De hogy ebben a rétegben a földművesen, iparoson, a házi szolgákon kívül beletartoztak a katonák és a birtokokat a mai gazdatisztek, jószágfelügyelők tisztéhez hasonlóan igazgató miniszterek is, továbbá, hogy e rétegben belül az emelkedés útja nem volt elzárva, kétségtelen.¹¹

Hogy az e réteghez tartozás az élet jobb megoldásának lehetőségeit nyújtotta, mutatja, hogy a külföldről bevándorló hospes, akinek jó helyzetben tartását az intelmek is oly fontosnak ítélik,¹² ebben a rétegben helyezkedik el és pedig úgy, hogy a szabad költözés joga őt sem illeti meg.¹³

ad. 3. Azzal a most vázolt helyzettel, hogy a szabadok mást szolgáló rétege sem élvezte a mai értelemben vett szabadságot, hanem a király, egyházi fejedelem, vagy világi nagyúr népéhez tartozott, együtt járt az is, hogy az úrnak viszont természetszerű kötelessége volt a maga népéről gondoskodni. Hogy pedig ez a gondoskodás komoly realitás volt, kiténik abból, hogy nagy számmal tudunk eseteket, amikor a birtokkal is rendelkező szabad ember „sua spontanea voluntate“ lép másnak a szolgálatába. Ha nem is magának Szent Istvánnak a korában, de az ő társadalmi szervezetének a fennállása idején az egyházi birtokoknak a megszorodása nem annak tudható be, mintha az adományozók valami vakbuzgóságtól indítatva a saját véreiket, leszármazóikat megfosztották volna a birtokuk jelentős részétől. Ellenkezőleg, a törzsszervezet felbomlása után az egyes az individuális tulajdonává vált birtok megművelésére, megtartására nem mert vállalkozni. Épen az övéért való aggodalom indította tehát arra, hogy a birtoka átengedésével az egyház, vagy valamely világi nagyúr szolgálatába álljon, aki rendelkezett a birtok más hatalmasok elleni

¹¹ L. különösen Szekfü: Servienssek és familiarisok. — 1912.

¹² „A vendég és jövevény népekben oly nagy haszon vagyon, hogy a királyi méltóság érdem szerint nekik adhatja a hatodik helyet... Hagyom azért fiam, adj nekik táplálást jó akarattal és tisztességes tartást, hadd éljenek nálad örömelebb, hogy sem másutt lakozzanak.“ Szt. István I. 6. fej.

¹³ „Ha valaki vendéget fogadd magához jóakarattal és annak tisztességes tartásáról gondot visel, valaméddig feltett szándéka szerint látja ne hagyja el a vendég az ő gazdáját se lakó szállást ne keressen másnál.“ (Szt. István II. 22.)

megvédéséhez szükséges szervezett erővel és a hasznosításához szükséges eszközökkel. A rendes várral vagy várakkal rendelkező domináns biztosabban megvédte szolgájának birtokait, családját, személyét, mint a távol levő király a maga közszabadját. Mihelyt szolgálatát urának lekötötte, ettől a pillanattól kezdve — természet szerint — az úrnak kellett gondoskodnia eltartásáról.¹⁴

Az intelmek a főemberek megbecsülésének negyedik parancsolatát így indokolják: „mert ők oltalmazzák az országot, a gyöngeket ők védelmezik meg.“

Az elesettekről való gondoskodás tehát ennek a kornak nem is volt külön szabályozást, rendezést igénylő problémája, hanem a főemberek jogállásának immanens kötelezettségi oldala, amelynek teljesítésében maga a szent király járt elől.

ad. 4. Hogy vajjon élt-e a krisztusi parancsnak megfelelő felebaráti szeretet a Szent István korának minden nagyurában, merészség lenne affirmative eldönteni; de hogy a szent király lelke ettől a szeretettől volt áthatva és birodalmának egész társadalmi szerkezetét a szeretet sarkkövére építette fel, minden megnyilatkozásából világosan látjuk. „A keresztény gondolat az ő személyében nagyszerű egységbe tudta önteni a mezítlábjáró, könnyező, magát a szegények imáiba ajánló szentet és a koronát szerző, trónt alapító, tetre és harera termett királyt és harcost“ — mondja találon Prohászka.¹⁵

Az alázatos szív és Krisztusi szeretet megnyilatkozását találjuk meg különösen az Intelmek következő szavaiban: „Memoria retine semper quod omnes homines unius sunt conditionis et quod nil elevat, nisi humilitas et nihil dejicit nisi superbia et invidia.“¹⁶

Ha az elmondottak alapján nem is állapíthatjuk meg, hogy Szent István a nyugati országok rendjétől és a magyarok korábbi berendezkedésétől egyaránt elütő olyan új társadalmi rend megteremtésére törekedett volna, amely a szegénységnek és szolgágnak a föld színéről való eltüntetését jelentette volna, a felépített rendszere kétségkívül megfelelt a szociális kérdés megoldásával szemben felállított valamennyi absztrakt követelménynek, úgy amint az a kor gazdasági berendezettségéhez mérten lehet-

¹⁴ Szekfü: i. m. 33. l.

¹⁵ Prohászka: 7. k. 232. l. és 13. k. 18. l.

¹⁶ IV. fej. 3. §. in fine.

séges volt és úgy, hogy ebből a szempontból vele szemben Werbőczy Hármaskönyve nagy visszaesést jelent.

Pauler Ákos mondja nem rég közre adott posthumus művében: „Mint ahogy a fény egy, de több színben törhetik meg, úgy az isteni eros, a szeretet az egyetlen abszolút érték, amelynek a megtört képei az igaz, az erkölesi jó és szépség... Minden értékítélet voltaképpen Istenhez-mérést jelent.“¹⁷

Ennek a megállapításnak a világánál látjuk, a maga teljességében Szent István jelentőségét a szolganép oldaláról nézve. Az értékítélet, az Istenhez-mérés eredménye ezen a téren is csak egy lehet — valóban szent király, a Krisztusi értelemben vett szociális igazság szolgálója volt a mi államépítő nagy királyunk.

¹⁷ Tanulmányok az ideológia köréből. — 217. l.

A vitézitekre vonatkozó új rendelet.

Irta: Fekete László dr.

Közlönyünk olvasói talán emlékeznek „A vitézitelek“ címen írt s a Közlöny 1929. évi 3., 4. és 5. számában megjelent szerény tanulmányomra, bizonyosan emlékeznek azonban *Nizsalovszky Endre* egyetemi professzor kedves barátomnak lapunk 1936. évi 9. és 10. számaiban közölt „A rendkívüli törvényi öröklési rendek“ címen írt s a vitézitelek jogviszonyaira is kiterjeszkedő nagyértékű dolgozatára, azután az én erre írt s az 1937. évi 1. számban megjelent reflexióimra, végül *Nizsalovszky Endré*-nek a következő számban közölt válaszára s az én ehhez fűzött viszonzválaszomra.

*Nizsalovszky Endré*vel egyetértően megállapítottuk, hogy a vitézitelek jogintézményével kapcsolatban *több nagyjelentőségű anyagi jogi kérdés van, melyek a jogszabályalkotó részéről rendezésre várnak, mert* — amint kitűnő barátom mondta — *igazán kár lenne a vitézi intézmény rövására pereket, esetleg ellentétes döntéseket s végül jogegységi határozatot kívárni.*

Az igazságügyminiszternek „a vitéziteleknek, valamint a vitézitelekkel még meg nem adományozott vitéz igényjogosultságának átszállásával kapcsolatos részletes szabályok megállapítása

tárgyában“ kiadott 11104/1938. I. M. számú rendelete¹ (Bud. Közl. 1938. évi 106. sz.)

a) 1.—3. §-aiban e rendezésre váró *anyagi jogi* kérdések útján — egy kis helybenjárás után — nem eléggé határozott lépésekkel elindult,

b) 4. §-ában — az 1929.-i tanulmányomban már megvilágított különös telekkönyvi helyzetek kiküszöbölésére — *telekkönyvi* szabályokat ad,

c) 5.—7. §-aiban különleges *örökösödési eljárási* szabályokat létesít,

d) 8. §-ában az igényjogosultság átszállásának intézményesítésével s szabályozásával *alanyi jogi* rendelkezéseket tesz, végül

e) 9. §-ában az *életbelépésre* s a rendelet *alkalmazására* vonatkozó szabályokat állapít meg.

A rendelet ez intézkedéseire nagyjában rávilágítani, célja e szerény soroknak.

ad a) Ha vitézitelek s — amennyiben az vele együttjár — a velejáró² „gazdasági vagy hozzátartozó más felszerelés“ (6650/1920. M. E. r. 4. §. 2. bek.) tekintetében közszereményi vagy örökösödési címen *követeléssel* lépnek fel, mindenekelőtt különböztetni kell, vajjon

„ingyenes adományképen“ — szerintem: „adományképen“³ — kapott⁴ vitézitelekről s velejáró, ugyanígy kapott felszerelésről (hiv. alapr. 1. §. 2. bek.), vagy

¹ E rendelet kötelező erejét az igazságügyminiszter az 1920. XXXVI. t. c. (első földreformtörvény) 77. §-ával utólagosan törvényi erőre emelt 6650/1920. M. E. sz. r. (a vitézitelek alaprendelete) 12. §-ában adott felhatalmazásban gyökereztetni, mely szerint „a netán szükségesnek mutatkozó *részletes* szabályokat az illetékes miniszterek a felmerülő szükség szerint rendelettel állapítják meg.“

² Nem tévesztendő u. i. szem elől, hogy az alaprend. 4. §. 2. bek. szerint a felszerelés nem *szükségkép*, hanem csak az adomány- illetve alapítólevél rendelkezései szerint, tehát csak annyiban, amennyiben ezek rendelik, jár vele a vitézitelekkel. Ha nem „velejáró“ a felszerelés, akkor az semmi különleges elbánásban nem részesül s az általános magánjog szabályai szerint kezelendő.

³ Ha u. i. adomány, akkor — már fogalmilag — ingyenes.

⁴ Bárkitől — akár az államfőtől, akár mástól — kapott vitézitelekről van szó; az alaprend. 1. §. 2. bek. szerint u. i. az államfő és más is *adományozhat*.

a tulajdonos által a sajátjából a maga részére⁵ alapított vitézi telekről s velejáró ugyanígy — tehát a sajátjából a maga részére — a vitézitelekbe beruházott felszerelésről (hiv. alapr. 1. §. 3. bek.), vagy

ellenérték fejében kapott⁶ vitézitelekről s felszerelésről van-e szó (1600/1929. P. M. sz. r. 4. §. 3. bek. — R. T. 2131. l.);

figyelemmel kell továbbá lenni bármely⁷ vitézitelek s velejáró felszerelés esetében arra, van-e a vitézitelekben vagy a velejáró felszerelésben az átszálláskor vagy közszerzeményi igény esedékességekor⁸ meglévő oly értékemelkedés, mely a vitézitelek jövedelmét meghaladó beruházásból állott elő.

A rendelet 1. §-a szerint már most az — akár államfő, akár más által — adományozott vitézitelket s — szerintem — a leszármazó részére alapított vitézitelket, valamint — ha velejáró — a velejáró, együtt-adományozott, leszármazó részére történt alapítás esetében szintén együtt-adományozott felszerelést a tulajdonos vagyona ellen közszerzemény, hagyatéka ellen „örökösödés (kötelelésrész)” címén támasztott *követelés szempontjából* figyelmen kívül kell hagyni, vagyis: e követelések szempontjából olybá kell tekinteni, mintha az ily vitézitelek s velejáró felszerelés nem is lenne.

Előrebocsátom, hogy szerény nézetem szerint a közszerzemény címén támasztott „követelés” szempontjából ezt felesleges volt kimondani,⁹ mert jogszabályaink szerint a házastárs által a há-

⁵ Az alaprend. 1. §. 3. bek. szerint a tulajdonos a sajátjából a maga részére vagy „leszármazója” részére *alapíthat* vitézitelket, ezek közül csak az első, a maga részére alapított vitézitelek tartozik ide, a másik — a leszármazó részére alapított vitézitelek — nézetem szerint az adományozott vitézitelek kategóriájába tartozik, a leszármazó részére történt alapítás u. i. lényegében adományozás, az államfőtől különböző más személy részéről történt adományozás.

⁶ A rendelet szövegezése nem szabatos, mikor azt mondja: „*bármely* vitéziteleknek s felszerelésnek ellenértéke...”, ellenérték u. i. csak az ellenértékfejében nyert s nem „bármely” vitézitelek- s felszerelésnél van; a „bármely” megjelölésbe beleesnek az adományozott vagy maga részére alapított vitézitelek is, itt pedig ellenértékről szó sem lehet.

⁷ Nézetem szerint itt viszont helyén van a „bármely” szó, a r. pedig e nélkül csak általában vitézitelekről s felszerelésekről szól.

⁸ A r. csak „átszállás”-t említ, pedig közszerzeményi igénynek p. o. házasság felbontása esetén való érvényesítésekor nem az átszállás, hanem a közszerzeményi igény esedékességének időpontja irányadó.

⁹ Erre céloztam fennebb a helybenjárásról szólva.

zassági együttélés ideje alatt ugyan, de ingyenesen (adomány) szerzett vagyon az illető házastárs különvagyona, mint ilyen nem tartozik a közszerzeményi tömegbe s így arra nézve közszerzemény címén „követelés” nem érvényesíthető.

Megakadtam továbbá egy pillanatra azon, hogy a rendelet „követelés”-ről s nem „igény”-ről szól. Ha a jogszabályalkotó ezt szándékkal mondaná így s intézkedése köréből így akarná metálnál kizárni azt, ami igény ugyan, de nem követelés, a jogszabályalkotás ezen, ily doctrinär megkülönböztetésen nyugvó s az irodalomban sem általánosan elfogadott módon tisztázott fogalmakkal operáló módját hibáztatnunk kellene.¹⁰

Ha a „követelés” szót szűkebb értelemben veszem, akkor kötelelésrész címén támasztott követelésről, mert az nem kötelmi, hanem öröklési alapon nyugvó, közszerzemény címén támasztott követelésről, mert az sem kötelmi, hanem tulajdonjogi természetű házassági vagyonjogi cím¹¹, nem lehetne beszélni.

Ha pedig tágabb értelemben veszem a „követelés”-t, az az „igény”-nyel helyettesíthető.¹²

A szöveget így fogva fel s tovább menve

a fogalmazás: „örökösödés (kötelelésrész) címén támasztott követelés” kétséget hagyhat fenn, vajjon a zárójelbe tett „köteles rész” szó példázó vagy kimerítő megjelölés-e; örökösödési címen u. i. nem csak kötelelésrész iránti, de más igény is támasztható;¹³

a rendelet 1. §-a folytán már most ha az immár nem vitás,

¹⁰ Éppen a *követelésnek* p. o. — mely szűkebb értelemben csak kötelmi viszonyból fakad s melynek ellenképe a másik oldalon a tartozás s a kettőnek egységes fogalma a kötelelem — van egy szélesebb körű fogalma, amely magában foglalja mind a kötelmi viszonyból eredő *követelési jogokat*, mind a dologi s általában egyszemélyes alapú *igényeket*; az abszolút jogok megsértéséből eredő követelési jogokat és a köteleket az *igény* gyűjtőneve alá is vonják, nevezik igénynek a követelési jogot abban az alakjában, melyben az bírői marasztalás tárgyául szolgálhat (l. Szladits: A magyar magánjog vázlatá II. 7. 8. o.)

¹¹ L. Kolosváry B. A magyar magánjog tankönyve. II. 443 o.

¹² Amint törvényeink is kötelelésrészhez való *igényről* beszélnek (l. 1894. XVI. t. c. 77. §.) s maga az alaprend. is közszerzeményi *igényről* szól (6650/1920. M. E. sz. r. 1. §. 3. bek.)

¹³ P. o. a leszármazók közötti egyenlő osztály iránti igény: a vitézitűtőd leszármazó-örökösára pl. arra hivatkozással, hogy a rendelet csak kötelelésrész szempontjából s más örökösödési igény szempontjából nem alkalmazandó — igényelné, hogy az ily vitézitelek s felszerelés az örökösödés hagyatéka kiegészítő részeit tekintessék s azután az a vitézitűtőd így kiszámított osztályrészébe utaltassék, mihez képest az utód az egyéb hagyatéki vagyonból esetleg mit sem kapna.

hogy a vitézi utód leszármazó-társának kötelesrész-igénye — és pedig mind a kötelesrész kiszámítása, mind természetesen a kötelesrész-igény kielégítése szempontjából — az ily vitézitelek s velejáró felszerelés nem-létezőnek tekintendő, továbbra is vita lehet, hogy a rendelet csak kötelesrész-igényről intézkedvén, a fennálló általános jogszabályok alapján más — mint kötelesrész iránti — örökösödési igény szempontjából az ily vitézitelek s velejáró felszerelés figyelmen kívül hagyandó-e vagy sem.¹⁴

Az én nézetem szerint a rendelet intentiója az, hogy az ily vitézitelek s felszerelés *minden* örökösödési igény szempontjából figyelmen kívül hagyandó; mert ha a rendelet a leszármazó-társat szorítja meg úgy, hogy ily vitézitelekből s felszerelésből az még kötelesrészt sem kap, vagyis ha még a kötelesrészt is — mely, hogy úgy mondjam, minimum — elvonja, nem tehető fel, hogy más vonatkozásban meg a vitézi utódot akarná előnytelenebb helyzetbe hozni, aki nagyobb szabad vagyon esetében, ha osztályrészébe utaltatnék be az elég súlyos terhet jelentő korlátozásokkal terhelt vitézitelek s felszerelés, e korlátokra tekintettel lényegében kevesebbet kapna.

A rendelet 1. §-ának e rendelkezése alkalmazandó nemcsak az első¹⁵ szerző vagy hagyatéka, hanem az az vagy annak hagyatéka ellen támasztott ily igény szempontjából is, kire az ily vitézitelek s velejáró felszerelés átszállott, — tehát az adományozott (leszármazó részére alapított) vitézitelek s velejáró felszerelés ez igények szempontjából a következő generációkon át is mindig figyelmen kívül hagyandó.

A második és harmadik típusra áttérve: a tulajdonos által sajátjából — nem leszármazója, hanem a maga részére alapított vitézitelek s — ha velejáró — e velejáró, ugyanígy a sajátjából a vitézitelekbe beruházott felszerelés esetében az ily vitézitelek és felszerelés *értéke*, az ellenérték fejében kapott vitézitelek esetében pedig a vitézitelek és felszerelés *ellenértékéből a tulajdonos által letörlesztett tőkeösszeg* „közszeremény vagy örökösödés (kötelesrész) címen támasztott követelés“ szempontjából figyelembe veendő.

E rendelkezés realizálása gyakorlatilag így képzelhető: ily

¹⁴ Az előző j. alatti ellenképe: a vitéziutód p. o. — arra hivatkozva, hogy a vitézitelek s felszerelés általában *minden* örökösödési igény szempontjából figyelmen kívül hagyandó — a vitézitelken s felszerelésen felül igényel a szabadvagyomból egy osztályrészt.

¹⁵ Azt hiszem, a rendelet „előző“ szava helyett az „első“ a helyes.

vitézitelek esetében annak értéke illetve a — megtakarítást jelentő — tőketörlesztési összeg a közszereményi illetőség, illetve kötelesrész kiszámításánál, ha van egyéb (szabad) vagyon, ehhez hozzászámítandó, ha nincs, a számítás egyedüli alapját a vitézitelek értéke, illetve a tőketörlesztési összeg képezi; a számítás s kielégítés kötelesrész-igény esetében így történék: a sajátjából a maga részére alapított vitézitelek értéke 20.000 P., szabadvagyon 4000 P., A vitéziutód, B. követel kötelesrész-kiegészítést, kötelesrész 6000 P., B kapja a szabadvagyont s A visel 2000 P.-t; közszereményi igény esetében: saját részére alapított vitézitelek értéke 20.000 P., egyéb vagyon 10.000 P., a nő közszereményi igénye 15.000 P., a vitézitelket illetően a fogalmi kelléket jelentő megbonthatatlan egységre tekintettel át kell törni ama jogszabályt, hogy közszereményi illetőség elvileg természetben adandó ki, kapja tehát a nő 10.000 P. szabadvagyont és követelhet 5000 P.-t.

A 2. §-sal kapcsolatban nem ismételjük az itt visszatérő „örökösödés (kötelesrész)“ kifejezéssel kapcsolatban tett fennebbi megjegyzéseinket, rámutatunk azonban arra, hogy a 6650/1920. M. E. sz. r. 1. §. 3. bek. s illetve a 46.000/1920. I. M. sz. r. 10. §-ának ama jelentőségnélküli rendelkezésével szemben, hogy alapítás esetében igazolandó, vajjon az alapítás nem sérti-e a közszerző házastárs közszereményi igényét s a már életben lévő kötelesrésze jogosultak kötelesrészét,¹⁶ a jogszabályalkotó itt átvált a helyes vágányra; a hivatkozott korábbi rendeletek e rendelkezése u. i. vajmi kevés jelentőséggel bír, mert ha az alapító az alapításkor igazolja is ez igények sértetlenségét, akkor, mikor azok esedékessé válnak, még szenvedhetnek sérelmet, ez igények sértetlensége t. i. nem az alapításkor, hanem csak az esedékességkor bírálható el.

Ugyanezen 2. §-nak — nézetem szerint általános érvényű, tehát bármely típusú, *minden* vitézitelek- s velejáró felszerelésre vonatkozó rendelkezése, hogy a közszereményi igény esedékességkor vagy átszálláskor meglévő az az értékelkedés, mely a vitézitelek jövedelmét meghaladó beruházásból állott elő (más vagyomból tett investitio) a közszeremény vagy örökösödés (kötelesrész) címen támasztott követelés szempontjából figyelembe veendő;

jól megjegyzendő azonban, hogy nem minden (p. o. coniunc-

¹⁶ Ez a helyes sorrend s nem, mint a hiv. rendeletekben: előbb kötelesrész s utóbb közszeremény.

turális), hanem *csak a beruházásból eredő s meglevő* értékelkedés jó tekintetbe s az is csak a vitézitelek jövedelmét meghaladó összegben.¹⁷

A 2. §. 2. bek. szerint az ugyanezen §. 1. bek.-ben foglalt s fennebb ismertetni megkísérelt rendelkezés *megfelelően* alkalmazandó akkor is, ha „a vitézitelek az *adományos* vagy alapító (X₁) jogutódjáról (X₂) szállott át“ s X₂ ellen s utóbb X₃ s így tovább — vagy ennek hagyatéka ellen támasztják a szóbanlévő igényeket.

Ez a rendelkezés egyfelől a 2. §. 1. bek. körén túl az 1. §. esetére is átnyúlik (adományozott vitézitelekről u. i. az 1. §.-ban van szó), másrészt azonban a 2. bek. szempontjából az 1. bek. szűkebb körben alkalmazandó. Hogy a 2. §. 1. bek.-e annyiban, amennyiben a mindjárt elmondandók szerint alkalmazandó, alkalmazandó az *adományozott* vitéziteleknél a jogutód vagy ennek hagyatéka tekintetében is, a szövegezésből kétségtelen, de az ily és más (alapított) vitéziteleknél a jogutód vagy ennek hagyatéka tekintetében a 2. §. 1. bek. nem teljes egészében, hanem csak annyiban alkalmazandó, amennyiben X₂ ez ellenértékből töketörlesztést eszközölt s csak annyiban, amennyiben X₂ a vitézitelek jövedelmét meghaladó beruházást tett.¹⁸

A 3. §. az ellenérték fejében kapott vitézitelekkel kapcsolatban azt a logikus és világos rendelkezést teszi, hogy az ellenértékből a delatio időpontjában fennállott tartozás csak a vitézitelket s velejáró felszerelést terheli s az örökhagyó egyéb (szabad) vagyonát az hagyatéki teherként nem terheli.¹⁹

ad b) Ha a vitéziutód a vitézitelek átvételére való alkalmaság (alaprend. 4. §. 5. bek. 1. mondat) megállapításához szükséges kort még nem érte el, — szemben a 46.000/1920. I. M. r. 12. §. 2. bek.-nek e rend. 9. §. 1. bek.-vel kifejezetten hatályon kívül

¹⁷ A vitéz 5 éven át volt tulajdonosa a vitéziteleknek, az évi jövedelem 2000 P. volt, a beruházásból eredő értékelkedés 13000 P., 3000 P. jó figyelembe.

¹⁸ Nézetem szerint a csupán *megfelelően* alkalmazandó 2. §. 1. bek. ezen a körön túl alkalmazást nem nyerhet; a mondottakon túl u. i. már csak a maga részére alapított vitézitelekről szól a 2. §. 1. bek.; ez azonban csak X₁-re nézve ilyen, X₂-re nézve — kiról való átszállásról most szó van — nem az, hanem lényegében mortis causa adomány.

¹⁹ Gyakorlatilag — már erre tekintettel is — a hagyatéktárgy-íjzsvben I. a vitézitelek s velejáró felszerelés (actívum s passívum, valamint az II. az örökhagyó egyéb vagyona (actívum s passívum) külön-külön állítandó össze.

helyezett constructiójával — a tulajdonjog az utód javára bekebelezendő ugyan, de egyidejűleg a vitézi szék felügyelete alatti haszonélvezet tartamára (vagyis az alkalmasság megállapításáig) a várományi jog a Vitézi Rend javára bejegyzendő.

Az magában véve helyes, hogy a tulajdonjog-előjegyzés régi constructiója elejtetik,²⁰ előjegyzés u. i. elvileg rövid, átmeneti időre szóló biztosítás, de a dologi váromány bejegyzése nézetem szerint túlló a célon, a váromány — először is nem a Vitézi Rendé, hanem az államé (1. alapr. 5. §.), másodsor az semmivel kevésbé problematikus, mint bármely vitéziteleknél; nézetem szerint elegendő lett volna bontó feltétel bejegyzése, mint tulajdonjogi korlátozás (tkvi rdttds 131. §.); ha azonban már a váromány constructiójánál maradtunk, a 4. §. 1. bek. 2. mondatában tett rendelkezés oly természetes, hogy azt felesleges volt kimondani.

A 4. §. 2. bek., ha a vitézitelek tulajdonosa örökösül nőleszármazója leendő férjét jelölte ki (alaprend 4. §. 4. bek.), a telekkönyvi helyzetben előállott s általam a már említett tanulmányomban²¹ érintett vacuum eliminálására rendel, hogy ily esetben a tulajdonjog a Vitézi Rend²² javára bekebelezendő be s egyidejűleg a nőleszármazó leendő férjének várományi joga bejegyzendő.

ad c) Az 5.—7 §§. örökösödési eljárási különleges szabályokat állapítanak meg, jelesül:

oly vitéz halála esetén, kinek *hagyatékában* vitézitelek van, a halálesetfelvételi ív egy (helyesebben: másod-) példánya az Országos Vitézi Széknek annak feltüntetésével küldendő meg, hogy az „első“ példányt melyik kir. közjegyző kapja;

vitézitelek s —természetesen ha az velejáró — a felszerelés hivatalból²³ nem leltározandó;²⁴

²⁰ V. ö. A vitézitelek című cikkem Közl. 1929. évf. 154. o.

²¹ V. ö. Ugyanaz 151., 152. o.

²² A 6650/1920. sz. rendeletnek megfelelőbb lett volna; az állam.

²³ E rendelkezés feljegyzendő a 11000/1923. sz. I. M. sz. r. 9. §.-ánál. Szerintem *kérelemre* sem (1894. XVI. t. e. 36. §.), mert a r. 6. §. 2. bek. ama rendelkezése folytán, hogy az Országos Vitézi Szék minden esetben közli a nála nyilván egyébként is meglevő leltárt, a községi közeg vagy kir. közjegyző általi leltározást mindenképp feleslegessé teszi.

²⁴ Feljegyzendő kivétel az 1894. XVI. t. e. 40. §. 1. bek. amā általános szabálya alól, hogy az örökhagyó birtokában volt *minden* vagyontárgy leltározandó.

az Országos Vitézi Szék minden oly esetben, ha vitézitelek s velejáró felszerelés van a hagyatékban, az illetékes kir. közjegyzővel közli 1. a vitézitelek s ily felszerelés leltárát, 2. a vitézitelek (felszerelés) előöröklésére hivatott utód, nőleszármazónak végrendelettel *kijelölt* férje nevét, 3. azt, hogy az özvegy s az örökhagyóval szemben a törvény értelmében tartásra jogosultak mennyiben s mily mértékben követelhetnek a vitézitelek jövedelméből tartást (alapr. 4. §. 7. bek.)²⁵ végül 4. azokat az adatokat, melyek a rendelet 2. §-a értelmében²⁶ a „közszeremény vagy örökösödés (kötelesrész)”²⁷ címén támasztott igények szempontjából számításba veendőek;

ez adatok beérkezte után — az Országos Vitézi Szék fennebbi megállapításainak figyelembevételével a hagyatékátvétel megkezdésénél, a kir. közjegyző elkészíti a *hagyatékátadó végzés tervezetét*²⁷ s azt hozzájárulás végett az Országos Vitézi Székkel közli; ha az a tervezethez hozzájárul vagy az ellen a kézbesítéstől számított 30 nap alatt észrevételt nem tesz, az iratok a hagyatéki bírósághoz betérjesztendők; ha az Országos Vitézi Szék a hozzájárulást megtagadja vagy a tervezet ellen észrevételt tesz, a királyi közjegyző az ügyet — ha szükséges, az Országos Vitézi Szék részvételével — *mindenesetre* újra tárgyalja; ez újabb tárgyalás eredményéhez képest *vagy* az észrevételeknek megfelelően módosítván a tervezetet, azt, *vagy* ha a hozzájárulás megtagadása esetében illetve az észrevételek ellenére fenntartja, eredeti tervezetét, ezt az iratokkal együtt a hagyatéki bírósághoz betérjeszti;

az átadó végzés az Országos Vitézi Széknek is kézbesítendő, melyet annyiban amennyiben az átadó végzés a vitézitelekre fennálló jogszabályokba ütközik — felfolyamodási jog illeti;

a rendelet 7. §. 2. bek. szerint a vitézitelek s velejáró felsze-

²⁵ Mely igények, mint quasi megszorított özvegyi jog s illetve mint hagyatéki teher veendőek figyelembe.

²⁶ S nem: 1. és 2. §-a értelmében.

²⁷ Az örökösödési eljárási törvények szerint a kir. közjegyző egyébként nem átadó végzés tervezetét, hanem osztálykivonatot készít (1912. VII. t. c. 29. §.).

relés leltári értékét“ a közjegyzői díj alapjául szolgáló vagyoneértékhez nem szabad hozzászámítani.”²⁸

ad d) A rend. 8. §-a az új jogszabályként a vitézitelekkel meg nem adományozott vitéz *igényjogosultságának* halála esetére való átszállását statuálja s szabályozza.

A Vitézi Rendbe tartozandóság — miként ezt a Vitézek Főkapitánya a minapi székesfehérvári ünnepélyes avatáson is kiemelte — elvileg vitézitelekhez van kötve. Kétféle vitéz van tehát, akinek már van s akinek még nincs vitézitelke, ez utóbbinak is most már e rendeletnél fogva megvan az „igényjogosultsága.”

Ez igényjogosultság — quasi mint eszmei érték — szintén átszáll és pedig úgy, mint maga a vitézitelek, vagyis a 6650/1920. M. E. sz. r. 4. §-a rendelkezéseinek megfelelően;

ha azután az adományozás aktuális lesz, az adományozás annak javára fog megtörténni, kire az igényjogosultság átszállott, aki azonos azzal a személlyel, kire — ha az elődnek már vitézitelke lett volna — a vitézitelek a mondott rendelkezés (alapr. 4. §-a) szerint átszállana.

A még csak igényjogosultsággal, de vitézitelekkel nem bíró vitéz az alapr. 4. §-ának 4. bek. analógiájára *végrendelettel* kijelölheti az igényjogosultságot illetően nőleszármazója férjét vagy leendő férjét, akire így az igényjogosultság végrendeleti öröklés címén száll át.

Ha még csak igényjogosultsággal, de vitézitelekkel nem bíró vitéz ellen merül fel az alapr. 6. §. 1. bek. 1., 2. és 5. pontjai-

²⁸ E rendelkezés ellen *elvi* szempontból kell kifogást tennünk. Mélységes megbeszéléssel vagyunk mi is a Vitézi Rend tagjai iránt s készséggel járunk hozzá a terheiken való könnyítéshez, ánde: a kir. közjegyző tudvalevőleg fizetést nem élvez s a felek által fizetett díjakból tartja fenn irodáját s magát, mely körülménynek, mint elvi szempontnak figyelembe nem vétele ellen mindig szót kell emelnünk. Nyilván ez elvi szempontnak figyelembevételével ily rendelkezés eddig — pedig talán még indokoltabb lett volna p. o. haditeleknél, vagy hadiárva, hadiöklant kis ingatlana esetében — nem tétetett. Ez elvi szempont félretételének ha volna is helye pár holdas kis vitéziteleknél, semmiképen sem indokolt az p. o. egy 200 holdas *adományozott* vitézitelek esetében. Nem indokolt ez különösen akkor, ha az állam maga — legalább ezidőszereint — illetékmentességet nem ad. De nem indokolt ez azért sem, mert a vitézitelek különleges anyagi és alakijogszabályainál fogva a közönségesnél több munkát s nagyobb terjedelmű teendőt jelent.

A rend. szövege egyébként — mint ezt már hallottuk — oly értelmezésre is nyújthat módot, hogy csak a „hozzászámítás”-t tiltván, a díj a vitézitelek, mint külön tömeg után külön számítható.

ban megjelölt oly körülmény, mely ha volna már vitézitelke, azt illetően a várományosra való átszállást vonja maga után, az igényjogosultság, quasi mint eszmei érték még a vitéz életében átszáll — és pedig az alapren. 4. §-ának 4. bek. szerint.²⁹

ad e) A rendelet kihirdetése napján, 1938. május 12-én lépett hatályba s alkalmazandó akkor is, ha az öröklés már előbb megnyílt vagy a vitéz életében való átszállás fennebb érintett körülményei előbb állottak be.³⁰

Ha az alkalmasság megállapítására szükséges kort még el nem ért örökös javára a tulajdonjog a 46.000/1920. I. M. sz. r.-nek — most kifejezetten hatályon kívül helyezett — 12. §-a szerint előjegyeztetett, az ennek helyébe lépő 4. §. 1. bek.-ében foglalt új rendelkezés értelmében az Országos Vitézi Szék kérelmére a korlátozott tulajdonjog bejegyzendő.

²⁹ A rend. itt ezt mondja „az ő szándékára tekintet nélkül“; ha ez arra vonatkozik, hogy az átszállás az ő szándékára tekintet nélkül következik be, felesleges, mert az alaprend. 6. §-a eogens rendelkezéseket tartalmaz; ha arra, hogy szándéka irrelevans az irányban, vajjon az ex lege érvényesülő átszállás folytán a vitézitek *kire* száll, akkor is felesleges, mert az adománylevél, alapítólevél illetve subsidiarie a jogszabály szintén eogens erővel jelöli meg a várományos személyét; ha tehát szándéka nem érvényesülhet, erről csak a végrendelettel való kijelölés esetében lehet szó.

³⁰ Amit nyilván csak az igényjogosultság átszállása tekintetében kellett kimondani.

Észrevételek az illetékkodex tervezetéhez.

Irta: *Holitscher Szigfrid dr.*, királyi közjegyző.

Az illetékekről szóló törvényjavaslat előadói tervezetét a pénzügyminiszter véleményezés végett a közjegyzői kamaráknak is megküldte. A kamarák észrevételeiket külön-külön megtették s ezekkel az észrevételekkel, amint ezt a Kir. Közjegyzők Közlönyje ez évi áprilisi számában már közölte, a március 26-ára egybe-hívott külön kamaraközi értekezlet foglalkozott. A budapesti kamara részéről az előadói javaslatot *Holitscher Szigfrid dr.* budapesti kir. közjegyző, a kamara elnökhelyettese készítette el s ezt a javaslatot a kamaraközi értekezlet kisebb módosításokkal elfo-

gadta. A gyakorlati jogász eleven jogérzékével, az illeték és magánjogi gyakorlati nézőpontok szakszerű kidomborításával egybe-állított értékes előadói javaslatot, amely ekként a kamaraközi értekezlet véleményének gerincét képezi, az alábbiakban közöljük.

25. §. 3.

Kifogásoljuk, hogy az ingatlanárverés után járó illeték már az árverés napján esedékes, amikor talán utóbb az árverés megsemmisítették. Ez mindenesetre vissza fogja tartani az érdeklődőket az árverésen való részvételtől. Az árverési vétel illetéki szempontból ugyanúgy szabályozandó, mint minden hatósági jóváhagyáshoz vagy hozzájáruláshoz kötött jogügylet.

37. §. 5.

Helytelen, ha egy ingatlanit osztatlan hányadokban többen vesznek vagy örökölnék, dacára annak, hogy a késedelmes tulajdonostárs ingatlanhányada a dologi kezesség folytán teljes fedezetet nyújt, a kinstár a saját illetékét pontosan lefizető véletlenül fizetőképes és mobil vagyonnal rendelkező tulajdonostársra hajtja be a másíknak illetékét is, anélkül, hogy igényelni és keresztülvinni lehessen, hogy a kinstár az előnyös helyen álló törvényes zálogjogát érvényesítse, ami a fizető tulajdonostársnak az időközi túlterhelés folytán már nem áll módjában. Semmivel sem indokolt ez, hisz ha többen egy ingatlant természetben megosztva vesznek vagy örökölnék, mindenki csak saját illetékeért felel, ellenben ha az ingatlant eszmei hányadokban szerzik meg, akkor felelős a többiek illetékeért is. Így előállhat az a lehetetlen helyzet, hogy ha valaki egy budapesti ház 1/10-ed részét öröklő, úgy a 9/10-ed résznek igen gyakran 10 %-ot is meghaladó illetékéért felel, mely saját hányadának értékét teljesen felemészti.

53. §.

Nem tudjuk, miért mellőztetik most a mai törvénynek (33. §. 4.) az a helyes rendelkezése, hogy az özvegy terhére kirótt haszonélvezeti illetéket a szorzók felének alkalmazásával helyesbíteni kell, ha a szorzókkal vélcmezzett évck felénél rövidebb idő előtt meghal. Ezt a kedvezményt ellenkezőleg arra az esetre is ki kellene terjeszteni, ha özvegyi joga újabb férjhezmenetele folytán szűnik meg. Az özvegyi jog nálunk a törvényes öröklési rendhez tartozván, ennek nagy gyakorlati jelentősége van. A Javaslat

szerint a 35 évnél fiatalabb özvegy ugyanis az állagérték 85 %-a után tartozik az illetékeket megfizetni.

80. §. 6.

Tapasztalat szerint azok a hagyatékok és nevezetesen az ingó vagyonok, melyekhez az örökösök bírói átadás és általában hatósági beavatkozás nélkül hozzájuthatnak, az illetéket is rendszerint elkerülik. Ami különösen az értékpapírokat illeti, azoknak bankoknál nyílt letétben való kezelése, ami a hagyatéki eljárást szükségessé teszi, csak kivételesen fordul elő és helyébe a safe-ben vagy otthon való őrzés lépett mint szabály. Addig tehát, amíg a hivatalos beavatkozás csupán kiskorúak, távollevők, jogvédelmére szolgál, vagyis az öröklési illeték kérdésével egyáltalában össze nem függő kivételes esetekre szorítkozik, a legtöbb ingó hagyatéknak ezentúl sem fog illeték alá kerülni és a halálessellett rögtön hivatalból meginduló hagyatéki eljárás, nevezetesen leltározás, semmiféle csak utólag alkalmazásra kerülő illetékszabályokkal nem pótolható. Ezen csak a kötelező hagyatéki eljárás segítene, de annak illetéki szempontból némi pótlására szolgálna az 1920. XXXIV. t. e. 36. §-ának a Javaslat 80. §-ába is átvett az a rendelkezése, hogy „olyan esetekben, amikor a leltározást nem kell hivatalból elrendelni s az erre jogosítottak sem kérték a leltározás elrendelését, a leltározást a pénzügyi hatóság kérelmére is el kell rendelni“. Ez a rendelkezés azonban a gyakorlatban egyáltalán nem vált be és pl. a fővárosban alig fordult elő eset, hogy a pénzügyi hatóság ezzel egyáltalán élt volna. A kir. közjegyző azonban, aki a feleket és viszonyaikat előtte lefolyt ügyleteikből és egyébként is ismeri, akinek működési köre egy korlátozottabb területre és különösen most az örökösödési eljárást módosító 1927. évi IV. t. e. folytán a fővárosban egy állandóan hozzáutalt és aránylag kis körzetére szorítkozik, melynek lakosságával az idők folyamán állandó és szoros érintkezésbe kerül, — abban a helyzetben van, hogy megítélhesse, mikor és miért mutatkozik a hivatalból különben nem tárgyalandó hagyatéknak leltározása az illetékelvonás meggátlása szempontjából szükségesnek. Mindezeknél fogva a 80. §. (6) bekezdése a következő rendelkezéssel volna kiegészítendő: „Az illetékes királyi közjegyző eziránt a pénzügyi hatóságnak az örökösök meghallgatása után indokolt javaslatot tehet, ha a hagyatéknak és értékének a valóságnak megfelelően való megállapíthatása céljából a leltározást szükségesnek tartja.“ Azelőtt ilyen rendelkezésre nem volt mód, miután ott, ahol hiva-

talból való eljárás nincs és azt nem is kérték, a hagyatéki ügy a közjegyzőhöz egyáltalán nem került, míg most minden az ő területén előforduló haláleset felvétele és a végrendelet elsősorban az illetékes közjegyzőhöz kerül, aki ezek alapján tehát az ügyről tudomást szerez, ha szükségét látja, a feleket meghívhatja és az illeték alá vonás szempontjából is a fentiek értelmében intézkedhetik. Minthogy végül ezen esetre is áll a (8) bekezdés ama rendelkezése, hogy az örökösök az esetleg a közjegyző vagy más által fogamatossítandó leltározás költségeit csak akkor viselik, ha annak alapján olyan vagyont leltározónak, amelyet az örökösök a leltározás megkezdése előtt be nem vallottak: ennél fogva a javasolt rendelkezés ellen aggály fel nem merülhet.

132. §.

A Javaslat úgy mint eddig, a hagyatékhöz öröklési illeték szempontjából hozzászámítja azt az ajándékozást, mely az örökrészbe befutandó. Az, hogy az előre kapott vagyon az öröklésnél beszámítandó-e, egyáltalán nem alkalmas kritériuma az öröklési illeték alá vonásának, mert magánjogunk a beszámítást olyan szűk és az öröklési illeték szedésének jogosultságával semmiféle vonatkozásban nem álló korlátok közé szorítja, hogy a szabályozás ezen módja a gyakorlatban egyrészt nem járhat a várt eredménnyel, másrészt teljesen indokolatlan egyenlőtlenségekre kell, hogy vezessen. Mindenekelőtt kérdéses ugyanis, hogy lesz összeegyeztethető ez a szabály a Kuriának közismert azon állandó gyakorlatával, amely szerint az ajándékozásnak már a fogalma és ténye kizárja azt, hogy a törvényes öröklésnél beszámíttassék, mert az ajándékozás eo ipso magában foglalja a betudás elengedését. Továbbá a beszámításról csak a törvényes öröklésnél, csak a leszármazók öröklésénél és csak akkor lehet szó, ha több leszármazó örököl. A javaslat szabálya tehát, ha csak nem konstruálta a beszámításnak a magánjogtól teljesen eltérő, ismeretlen illetékjogi fogalma, — nem lesz alkalmazható, ha az örökhagyó végrendeletileg nem szabályozza, noha szintén a még életben adottakra való figyelemmel az öröklést és nem lesz különösen alkalmazható, ha egyetlen gyermekének vagy ha a gyermektelen örökhagyó házastársának adja át még életében akár egész vagyonát. Emellett az ajándékozások kinyomozásának jóformán egyedüli eszközeül szolgáló bejelentési kötelezettséget is illuzóriussá teszi, ha a laikus féltől nem tisztán ténybeli, hanem jogi elbírálást feltételező vallomás kívánatik. Ezekhez az, éppen a kinstár szempontjából elsősorban

megfontolandó nehézségekhez járul azután, hogy viszont az öröklési illetékek, — minden időhatár és egyéb különböztetés nélkül, — voltaképen az összes még életben történt lényegesebb ajándékozásokra való kiterjesztése a felekre nézve jelent igazságtalan és sokszor elviselhetetlen adóztatást. Egy felemelt és progresszív örökségi adónak egyedüli jogalapja az örökléssel emelkedett teherviselési képesség, az adónak az ugyanakkor kézhez vett vagyomból való beszolgáltatása. Ellenben ellenkezik a jogérzéssel, hogy pl. az a leány, akinek szüleitől kapott 300.000 P. hozománya az idők folyamán a férj kezén elveszett, akkor legyen köteles ezután illetéket fizetni, amikor épen ennek beszámítása folytán alig örököl valamit, pl. a részére örökségképen maradt 1000 P.-ből a 300.000 P. után számítandó 3.6 %-ot, vagyis 10.800 P.-t. Ugyanúgy a fiú az adósságainak kifizetésére kapott, tehát az öröklés időpontjában eo ipso meg nem lévő vagyon után. Az ajándékozás alkalmával fizetett illetékeknek megengedett beszámítása mind ezen aligha fog segíthetni, mert az ingó vagyon ajándékozása, ha arról — mint rendszerint — okirat nem állított ki, ezentúl sem esik illeték alá.

133. §.

A Javaslát nem helyesbíti a nő hozományának a hagyaték illetékeztése alkalmával való figyelembevétele körül a mai törvény szerint tapasztalt anomáliákat.

Mindenekelőtt nem azt kell kimondani, hogy ha a hozomány a hagyatékkal össze volna vegyítve, mint a hagyatékkal szemben fennálló követelés érvényesíthető, ami magában véve csak a magánjogi helyzetnek nem ide tartozó és felesleges megállapítása, hanem ugyanúgy mint a közszerzeménynél, azt, hogy a hozománynak pénzben való kielégítése esetén azt, mint a hagyatékot terhelő adósságot kell számbavenni, ami az illetékjogi következményt, vagyis az illetékmentességet állapítja meg.

Arra az esetre ellenben, ha, mint rendszerint, a hozomány nem pénzben, hanem valamely a hagyatékhoz tartozó vagyontárgy elégített ki, a rendelet sem tartalmaz szabályt. A közigazgatási bíróság mai állandó gyakorlata szerint ilyen esetben a visszatértes vagyónátruházási illeték fizetendő, ingatlanvaló kielégítés esetén tehát 5 % (20257/1936., 15655/1926. 10059/29.), ami legtöbbször meg is haladja az illetéket, melyet a nőnek öröklés esetén kellene fizetnie. Ez egészen jogosulatlan eljárás, mely illuzóriussá teszi a törvény azon nyilvánvaló intencióját, hogy a nő

saját hozománya után ne tartozzék még illetéket is fizetni és semmivel nem indokolt ellentétben áll a teljesen ugyanazon tekintet alá eső közszerzeményi kielégítéssel, mely ha hagyatéki ingó vagyontárggyal történik, egyáltalán nem, ha pedig hagyatéki ingatlan kap a jogosult, csak 2 % illeték alá esik. Nincsen semmi ok a különböztetésre és éppen a hozomány, vagyis a nő eredeti és erősebb jogcímű igényének hátrányára.

144—146. §.

Ezen §-ok az örökségről való lemondás három lehető esetét szabályozzák oly módon, hogy a mai törvénynek magánjogunkkal összhangban nem levő fogalom meghatározásait (1920. évi XXXIV. t. c. 81. 82. §.) helyesbítik. Eszerint tulajdonképeni „*lemondás*“ az, mely a még meg nem nyílt örökségről történik (146. §.). A megnyílt örökségről való lemondás annak megjelölése nélkül, akinek javára történt, helyesen az örökség „*visszautasítása*“ (145. §.). Ha azonban meghatározott személy javára történt a megnyílt örökségről való lemondás, ez az örökség „*átengedése*“ (144. §.).

A visszautasítás és az átengedés szabályozása érdemileg egyező a mai törvénnyel és nem esik kifogás alá. Annak a mai gyakorlatnak a törvénybe való felvételét azonban (144. §. 3. bekezdés), hogy a nem egészben, hanem csak részben való ingyenes átengedés — még ha olyan személy javára is történt, akire az átengedett örökrész visszautasítás esetén is szállt volna — nem illetékmentes, hanem az osztályegyezség és többátvétel (147. §.) fogalma alá esik, csak fenntartással lehet elfogadni. Ugyanis igen gyakran merül fel utóöröklés esetén az, hogy az előörökös az örökséget máris közvetlenül átengedi az utóörökösnek és magának csak a haszonélvezetet tartja fenn. A gyakorlatban ezt szintén részben való átengedésnek tekintik és kiszabják az előörökös terhére az egész örökség után az öröklési és az utóörökös terhére a máris esedékes és a fenntartott haszonélvezet dacára sem nyilvántartásba vett és nem a haszonélvezettel csökkentett érték után számított ajándékozási illetéket. A helyes eljárás pedig az volna, hogy az előörökös a haszonélvezet utáni és az utóörökös az állag utáni, de nyilvántartásba vett öröklési illetéket fizesse. Ennélfogva a 144. §. 3. bekezdéséhez hozzáfűzendő volna: „*A haszonélvezet fenntartásával történt átengedés esetén a 143. §. alkalmazandó.*“

A meg nem nyílt örökségről való, tehát a tulajdonképeni lemondásnak külön szabályozása (146. §.) a teljesség kedvéért magábanvéve helyeselhető, de több tekintetben kifogás alá esik. En-

nek a lemondásnak a magánjog szerint két esete lehetséges. Az egyik az, amikor a lemondás az örökhagyóval kötött szerződéssel történik visszteher nélkül vagy a lemondó öröklési igényének kielégítésével. A visszteher nélküli lemondás természetesen illeték alá nem esik, amit az 1. bekezdés helyesen mond ki. A kielégítés melletti lemondás pedig az örökhagyó és a lemondó közötti ajándékozást képez, amely ennek megfelelően illeték alá esik. Erre utal már a 24. §. 1. bekezdés 2. pontja helyesen, azzal, hogy az ajándékozási illetékhez való jog a lemondás megtörténtével keletkezik. Már ennek is ellentmond azonban és helytelen a 146. §. 2. bekezdésének azon különböztetés nélküli megállapítása, hogy a meg nem nyílt örökségről visszteher melletti lemondás mint adásvétel esik illeték alá. Ha a visszteher vagyis kielégítés melletti lemondás az örökhagyóval kötött szerződéssel történik és így a visszteher az örökhagyótól ered, ez természetesen nem adásvétel, hanem ajándékozás. És azért téves az is, hogy ilyenkor ingatlan vagyónátruházási illetéket kellene fizetni már akkor is, ha az örökhagyónak a lemondás létrejöttékor egyáltalán ingatlan van. Ha a lemondó kielégítése pénz vagy egyéb ingókkal történik, csak azért, mert az örökhagyónak véletlenül ingatlan is van, természetesen nem lehet gondolni ingatlan vagyónátruházási illeték kiszabására, hanem erről csak akkor lehet szó, amikor a kielégítés egészben vagy részben ingatlannal is történik, amikor azonban ennek külön kimondása nélkül is az ajándékozási illeték általános szabályaiból önként következik, hogy a megajándékozott az ajándékozási illetéken kívül az ajándékozás tárgyát képező ingatlan után ingatlan-vagyonátruházási illetéket is tartozik fizetni. A 146. §. nyilván nem a lemondásnak ezen most tárgyalt esetét is, hanem csupán azon képzelhető másik esetét tartotta szem előtt, amikor az örökhagyóval törvényes öröklési kapcsolatban álló személyek, tehát rendszerint a gyermekek, esetleg gyermektelen örökhagyónál távolabbi oldalakonok, a még élő örökhagyó hagyatékáról való és ezen korlátozott körben a magánjog értelmében érvényesnek elismert szerződéssel egyik vagy másik törvényes örököszt még örökhagyó életében törvényes öröklési igényére nézve kielégítenek és az illető ennél fogva öröklési igényéről lemond. Ez a szerződés, melyet a mai törvény 83. §-a „Az örökösödési igény eladása“ címén szabályoz, illetéki szempontból tényleg adásvételnek minősül és a 146. §. 2. bekezdése nyilván csupán a lemondásnak ezen képzelhető másik esetére gondolt. De ebben az esetben is téves a 164. §-ra vagyis az ingatlan vagyón-

átruházási illetékre való utalás, mert hiszen meg sem állapítható még ezen időpontban, hogy az örökhagyó vagyonában akkor meglévő ingatlan egyáltalán, vagy milyen részben tekinthető a lemondó örökös várományos örökségében befoglaltnak, mert hiszen lehet, hogy az elhalálozás időpontjában ezen ingatlan már nem is lesz meg az örökhagyó hagyatékában és ha megvan, sem tudható, hogy nem-e végrendeletet hagy hátra az örökhagyó, melyben ingatlanairól a törvényes öröklési rendtől eltérően intézkedik. Továbbá helytelen még a lemondás ezen elképzelhető második esetét vagyis az élő örökhagyó hagyatékáról való szerződést szem előtt tartva is, a 146. §. 3. bekezdésének az a szabálya is, hogy a „vevő“ vagyis az az örökösztárs, aki a lemondó örököszt törvényes öröklési igényére nézve kielégíti, az örökhagyó és az „eladó“ vagyis a lemondó közötti rokonsági viszonynak megfelelő öröklési és ingatlan vagyónátruházási illetéket tartozna megfizetni. (vajjon saját öröklési illetékén kívül, az nem tűnik ki határozottsággal.) A 146. §. egyáltalán nem tartja szem előtt a meg nem nyílt örökségről való lemondásnak a magánjog szerinti hatályát. Az ilyen lemondó ugyanis a magánjog szerint az öröklésből épügy kiesik, mint aki az örökhagyó előtt meghalt. A lemondóra tehát az öröklés meg sem nyílik, hanem az örökség épügy nyílik meg, mintha a lemondó soha nem is létezett volna. Ebből következik, hogy a lemondási szerződésben foglalt ügylet, az ezen ügylet természetének megfelelő, tehát mint fentebb láttuk, vagy ajándékozási vagy adásvételi illeték alá esik, másféle illeték azonban a lemondót nem terheli. Ellenben az öröklés megnyíltával az akkor meglévő hagyaték után csupán azok fizethetnek öröklési és ingatlan vagyónátruházási illetéket és természetesen az örökhagyóhoz való saját rokonsági viszonyuknak megfelelő kules mellett, akik a meglévő hagyatékot, melyben az egyik örökösztárs által sajátjából kielégített lemondó örökösztárs örökrésze úgyis szükségképen befoglaltatik, — bármilyen alapon örökölték. Miután a magánjogi korlátozás folytán a lemondás által kedvezményezett nem lehet távolabbi álló személy, a kules csökkentése és a kinstár károsítása ilyen úton nem érhető el. A kinstári érdeket az öröklés megnyílt előtti lemondás egyáltalán nem érintheti. Az örökhagyó által való kielégítés esetén a kinstár megkapja a kielégítési összeg utáni ajándékozási illetéket, a kielégítési értékkel csökkentett hagyaték után pedig az öröklési illetéket. Az ajándékozás értékét pedig, a javaslatban is változatlanul fenntartott mai illetékszabályok szerint, a hagyatékhoz hozzászámítani nem lehet, mert hiszen

a lemondó egyáltalán nem örököl és ez, a közigazgatási bíróságnak mai gyakorlata szerint is, az ajándék hozzászámítását kizárja, mert azt a törvény csupán a progresszivitás biztosítása végett írja elő. A lemondás második esetében pedig az örökösársak által fizetett visszteher által a hagyaték egyáltalán nem is esökken és teljes egészében kerül illetékezés alá, esetleg az örökösársak számának esökkenésénél fogva magasabb kulcs mellett. A kinstár tehát megkapja a visszteher után a vételi illetéket és a visszteherrel megszerzett örökrész után újra az öröklési illetéket is. Azt az illetékezést azonban, amelytől a 146. §. ír elő, a gyakorlatban keresztülvinni nem lehet, amint hogy arra a mai törvény 83. §-a mellett sem fordul elő eset mondhatni sohasem. Az örökösársak által való kielégítés esetén ugyanis a felhívott 164. §-t, mely ingó és ingatlan együttes átruházásáról rendelkezik, nem lehet alkalmazni azért, mert nem lehet megállapítani, hogy az előre eladott jövőbeli örökrész tárgyát egyáltalán mi fogja képezni, nevezetesen a még élő örökhagyónak a lemondás időpontjában tulajdonában lévő ingatlanai hagyatékában is meglesznek-e és ha igen, mi esett volna azokból a lemondóra. Egyáltalán az örökhagyó nélkül létrejött kielégítés és lemondás megilletékezésébe nem lehet bevonnani a még élő leendő örökhagyó akkori vagyoni státusát, miután az ahhoz tartozó egyes vagyontárgyak nem képezhetik nélküle más személyek között létrejött adásvétel tárgyát. Egy örökösnek még az örökhagyó életében örökösársai által való kifizetése és lemondása tehát csupán mint jogátruházási (289. §.) vagy egyezségi (284. §.) jogügylet vonható illeték alá és az 1/6-os illeték alapja nem lehet más, mint a lemondó örökrészéért fizetett „vétélár“ vagyis kielégítési összeg. Mindezeknél fogva a 146. §. következőképpen volna átszövegezendő:

(1.) *marad.*

(2.) *A még meg nem nyílt örökségről az örökhagyó által való kielégítés mellett történt lemondás, mint ajándékozás, a várományos örökösársak által való kielégítés mellett történt lemondás, mint adásvétel esik illeték alá.*

(3.) *Ezenkívül az öröklés megnyíltakor azok, akik az örökhagyó után örökölnék, kötelesek a haláleset folytán bekövetkezett szerzeményük után és az örökhagyóhoz való rokonsági viszonyuknak megfelelő öröklési és ingatlan vagyonátruházási illetéket megfizetni.*

147. §.

A hagyatéki osztályos egyezségek illetékezésénél a mai törvénynek (1920. évi XXXIV. t. c. 84. §.) véleményünk szerint téves értelmezésével egy úgyszólván állandó kettős illetékezés vált gyakorlattá. Ha ugyanis a végrendeleti örökösök a végrendelet érvényességét kétségbevonó törvényes örökösökkel a kétes kimenetelű per elkerülése céljából kiegyeznek, mindenekelőtt kiszabják a végrendeleti örökösök terhére az egész hagyaték után, tehát az egyesség szerint a törvényes örökösöknek jutó hagyatéki érték után is, az öröklési és esetleg ingatlan vagyonátruházási illetéket és ezenfelül kiszabják még külön a törvényes örökösök terhére a nekik jutó és le nem vont hagyatéki érték után az „ajándékozás“ és esetleg ingatlan vagyonátruházási illetéket is, és pedig végrendeleti és törvényes örökösök mint sokszor teljesen idegenek közötti viszonylat után járó legmagasabb illetékkulcsok szerint. Tehát egyszerűen szupponáltatik ajándékozás olyan esetekben, amikor erről a felek egyedül irányadó szándéka, nevezetesen az animus donandi nélkül, a magánjogi szabályok szerint, szó sem lehet. Ugyanaz az eset, amikor a végrendeleti örökösök egymásközött a végrendelet értelmezése körüli vitában vagy a törvényes örökösök egymásközött pl. a betudandó juttatások értékelésére nézve kiegyeznek és így az illetékkiszabási hivatal véleménye szerint a végrendelettel illetve törvényes öröklési rendtől eltérnek. Történik mindez a jelenlegi V. U. 96. §. utolsó előtti bekezdése alapján, nevezetesen az ipso jure öröklés elvére vagyis arra való hivatkozással, hogy az örökhagyó elhalálozásával megnyílt az öröklés és befejeztetett az örökség megszerzése, tehát minden eltérés a végrendelet szavaitól vagy a tiszta törvényes öröklési rendtől, új szerzést jelent. Ezen elvnek ilyen, a tényleges helyzettel homlokegyenest ellenkező pénzügyi alkalmazása azonban teljesen megengedhetetlen, mert voltaképpen csakis a bíróság, de ha az ügy a felek kiegyezése folytán nem kerül a bíróság elé, az örökösök is legalább is annyira illetékesek a végrendelet érvényességének vagy értelmezésének elbírálására, mint a pénzügyi hatóság, mely utóvégre mégsem kényszerítheti a végrendeleti örökösöket arra, hogy a végrendelethez még a talán kétes kimenetelű per kockázatásával is ragaszkodjanak. Egyébként is a magánjogban elismert tétel, hogy az ipso jure öröklés csupán jogi fictió, mely áthidalja az örökség megnyílása és végleges megszerzése közötti el nem kerülhető ideiglenes állapotot. Hiszen a bírói át-

adás előtt az összes ismert örökösökön kívül az ismeretlen örökösök ügygondnokát is perbe kell vonni. Ha peressé válik a hagyatéék és a bírói ítélet szerint történik annak átadása, nyilván az ipso jure öröklés elve dacára sem lehet beszélni új szerzésről és kétségtelenül csak az így megállapított öröklés után fog járni és csakis az öröklési illeték. Ugyanennek kell tehát állania az ítélettel egyenlő hatályú bírósági vagy bíróságonkívüli egyesség esetére is, mellyel az örökség tulajdonképeni megszerzése történik. Előfordulhat pl. hogy a végrendelet alaki kellékei kétségesek, anélkül, hogy amint ez igen gyakori eset, feltétlen biztonsággal előre volna látható egy eziránti per kimenetele. Az érdekelték tehát inkább kiegyeznek. Lehet-e itt ajándékozásról beszélni és vajjon a végrendeleti avagy a törvényes örökösök az ajándékozottak? Ilymódon a pénzügyi hatóság egészen jogosulatlanul magának vindikálja az illetékkiszabási eljárás folyamán annak elbírálását, hogy a végrendeletet érvényesnek találja, a törvényes örökösök javára, ellenesetben pedig a végrendeleti örökösök javára konstruál ajándékozást és így mindenképen kettős, öröklési és ajándékozási illetéket ír elő ugyanazon hagyatéki vagyoneérték után. Hasonló álláspontot foglal el a közigazg. bíróság akkor is (17212/1931) (1934. III. 30.) ha két végrendelet maradt és az örökösök a korábbi végrendelet szerint osztoznak. Annyira ment ez, hogy egy esetben a közigazgatási bíróság (18139/1925) amikor a házastársak végrendeletétől a túlélő házastárs eltérőleg végrendelezett és az örökösök, miután ezen utóbbi külön végrendelet érvényessége a kötelező közös végrendelettel szemben vitás és tényleg kétes is volt, a hagyatéket önként a közös végrendelet értelmében osztották fel, azok terhére, akik ilymódon a külön végrendelet szerint rájuk eső örökrésznél magasabb értéket kaptak, a többlet után, az egész hagyatéokra kiszabott öröklési illetékek kivül, külön ajándékozási illetéket is írt elő, mert „az a körülmény, hogy örökösök a külön végrendeletet a közös végrendelettel szemben érvényben lévőnek nem tekintették, nem tette ezt a külön végrendeletet nem létezővé”. Azt hisszük, hogy a közös végrendelet kötelező hatályának tudvalévőleg igen nehéz kérdését vita esetén csak a bíróság van hivatva és mindenesetre az érdekelték is jogosítva vannak per elkerülésével egymásközött egyezségi úton eldönteni, de semmi esetre sincs erre a pénzügyi hatóság hivatva.

Ezt a mindenképen téves gyakorlatot a Javaslat 147. §-a érintetlenül hagyja, sőt közigazgatási bíróság 182. sz. jogegységi

megállapodását sanctionálva még fokozza és kiterjeszti. Ugyanis a jelenlegi törvény 84. §. 1. bek. szövege alapján vitatható volt és a közig. bíróság is több esetben (17123/1928. 1929. I. 19. és 16903/1928. 1929. VIII. 13.) a 182. sz. jogegységi határozat előtt arra az álláspontra helyezkedett, hogy ú. n. többátvétel csak akkor forog fenn, ha a végrendeleti örökös, akit törvényes öröklés is illet, törvényes örökrésznél felül kap hagyatéki értéket és nem már akkor is, ha csupán végrendeleti örökrésznél kap többlet és épúgy nincsen helye kettős illetéknek, ha a végrendeleti örökös végrendeleti örökrésznél egy részét átengedi a törvényes örökösnek. Ezzel szemben a Javaslat 147. §-a a jelenlegi törvény 82. §. 1. bek.-nek szövegét már most olyképen módosítja, hogy ennek folytán törvényes öröklés esetén a törvényes örökrészt kell összehasonlítani az osztályos egyezség alapján kapott értékkel és eltérés esetén mindig az öröklési illetékek kivül az értéktöbblet után az ajándékozási illetéket is külön ki kell szabni.

Véleményünk szerint a hagyatéki osztályegyezségek illetékezésénél az új törvényjavaslatnak vissza kell térnie a régi évtizedes gyakorlatra, mely szerint abban az esetben, ha valóban új, visszerthes vagy ingyenes vagyonátruházás forog fenn, vagyis csak az örökség vagy örökrész tudatos, nem pedig konstruált eladása vagy elajándékozása esetén akár valamely örököstárs, akár harmadik személy részére történik az, van helye az öröklési illetékek kivül az eladás illetve ajándék után járó szabályszerű illetékek kiszabásának is, míg különben minden örökös csupán a neki jutó hagyatéki érték után és csakis öröklési illetéket tartozik fizetni és szakítani kell az ipso jure öröklési elv magánjogilag téves értelmezésére alapított kettős illetékezéssel, mely rendszerint az érdekeltéknek és igen gyakran az ezen praxist nem ismerő jogi képviselőiknek is nem várt kellemetlen meglepetésekkel szolgál és utóbbiakat a felek részéről szemrehányásoknak teszi ki.

152. §.

Ami az öröklési illeték kulcsaira nézve az örökhagyóhoz való rokonsági viszony szerinti osztályozást illeti, régóta panaszolt méltánytalan állapot az, hogy a korábban elhalt házastárs rokonai teljesen idegeneknek tekintetnek és így, mint bármely más idegen, a legmagasabb % alá esnek. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a magyar magánjogi törvényjavaslat 1794. §-a szerint olyan vagyonban, melyet az örökhagyó a házastársától örökölt, rokonok hiányában, az államkincstárt megelőzve, törvényes örökösök a

korábban elhalt házastárs rokonai. A sógorsági viszonyoknak a törvényes öröklésnél való figyelembevételére szükségképpen maga után kell, hogy vonja azt az illetékkulesok megállapításánál is.

A 3-ik osztálynál a kiskorúak után való öröklés esetére egy kedvezményes kulesot tartanánk megfelelőnek, miután itt nyilván egy rövid időn belül beállott ismételt örökléssel van dolgunk.

Véleményünk szerint a fokozatok túl nagy ugrásokkal vannak megállapítva. Helytelen már az alacsonyabb fokozatoknál is, hogy 100.000 P-nél ugyanannyi legyen az öröklési %, mint 250.000 P-nél és így tovább. Különösen nagyok az ugrások 1.000.000 P-n felül, noha ennek a gyakorlatban kisebb jelentősége van.

Nem tartjuk helyesnek, hogy a hagyaték utáni összilleték annál kisebb legyen, minél több az örökös. Ennek csak a gyermekeknél van szociális jelentősége. Ellenben a 3. osztálytól kezdve maga a hagyaték után is illetéket kellene szedni.

160. §.

A Javaslat szövegezése utal a túlterhelt hagyatékok illetékezésénél arra az esetre is, ha a túlterhelt hagyaték csak ingóságokból áll. Véleményünk szerint ennek az ingatlan vagyónátruházási illetékről szóló fejezetben szerkezetileg sem lehet helye, hanem az csakis az ingóságok visszerhes átruházását szabályozó okirati illetéki összeállításba tartozhatik. Erdemben pedig kifogásolnunk kell, hogy az új szövegezés is fenntartja a bizonytalanságot arra nézve, hogy a terhek után való visszerhes illetékfizetési kötelezettség csak a 152. §. 3. 4. és 5. pontjaiban felsorolt távolabbi örökösökre vonatkozik-e, avagy kiterjed az 1. és 2. pontban felsorolt legközelebbi örökösökre is? Teljesen méltánytalan volna ugyanis, hogy a gyermekek a túlterhelt ingó vagyon öröklése után, melyet főleg a szülő iránti kegyeletből vesznek át, esőd elkerülése végett stb., még visszerhes illetéket is fizessenek és pedig nem is az ingók reális forgalmi értéke, hanem az adósságok nagyobb összege után.

417. §.

A Javaslat rendelkezései a mai gazdasági viszonyok folytán a gyakorlatból ügyis jóformán teljesen eltűnt házassági szerződés intézményét egészen meg fogják szüntetni.

Semmivel sem indokolt mindenekelőtt a hozományrendelés utáni 1.5 %-os aránytalanul magas kules fenntartása, mely meghaladja az ingó adásvétele utáni 1 %-ot is, noha itt vagyónátruházás

zás nem történik, hanem legfeljebb a haszonélvezet lekötése a házasság tartamára is, noha egy családjogi intézménnyel és nem egy forgalmi ügylettel van dolgunk. Érthetetlen emellett, hogy ha a nő vagyont férjének kezelés végett adja át, amit bármikor megszüntethet, ezután 1.8 %-ot kellessen fizetnie. Miután ehhez közjegyzői okirat úgy sem kell, kézenfekvő az ilyen intézkedés gyakorlati következménye.

A nőtartás kikötése utáni illeték, úgy mint ma természetszerűen csak a feltétel bekövetkeztével jár, de a Javaslat 2. szövege szerint ez csupán a végleges nőtartásra vonatkozna („amelyet csak a házasság megszűnése esetén lehet érvényesíteni“), noha természetileg kell, hogy álljon az ideiglenes nőtartásra is (tehát „a házasság vagy a házassági életközösség megszűnése esetén“).

Ingatlanok hozományul való lekötése csupán az ingatlan haszonélvezetének átruházását jelenti, tehát az 5 %-o illeték csak a haszonélvezet értéke után járhat és helytelen a 3. pontnak minden további nélküli utalása a 177. §-ra.

Ma a hozomány után külön ajándékozási illetéket is csak abban az esetben kell fizetni, ha a feleség szülője a házassági szerződést szintén aláírja. A Javaslat 5. pontja szerint azonban abban az esetben is, ha pl. a házassági szerződésben a hozománynak szülői ági vagyonjellege megállapítatik. Ez a házassági szerződések kötését teljesen impraktikussá fogja tenni.

Az országos egyet pécsei vándorgyűlése.

Megemlékeztünk már arról, hogy a Magyarországi Kir. Közjegyzők Országos Egylete 1938. évi rendes közgyűlését vándorgyűlés keretében Pécsen az évi június hó 12. napján fogja megtartani. A közgyűlésre az alábbi meghívót bocsátották ki:

„*Meghívó.* A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egylete 1938. évi június hó 12. napján, Vasárnap d. e. 1/2 11 órakor, Pécsen, a Mecseki Üdülő Szálló földszinti különtermében vándorgyűléssel kapcsolatos évi rendes közgyűlést tart, melyre az egyesület tagjait és tagságukra való tekintet nélkül, az összes magyarországi kir. közjegyző és kir. közjegyzőhelyettes urakat ezennel meghívom. Budapest, 1938. évi május hó 18. napján. *Hannya Tódor* dr. elnök. *Tárgysorozat:* 1. Elnöki megnyitó. 2. A Központi Bizottság indítványa Lázár Andor dr. m. kir. titkos tanácsos, ny. m. kir.

igazságügyminiszter úrnak tiszteletbeli elnökké leendő megválasztására. 3. A Központi Bizottság évi jelentése. (titkári jelentés.) 4. A Központi Bizottság jelentése a számadásokról. 5. *Lázár Ferenc* dr. felsőházi tag, a budapesti kir. közjegyzői kamara elnökének előadása a közjegyzői rendtartás reformjáról. 6. Esetleges indítványok. 7. Elnöki zárszó. (A közgyűlés tárgyalását igénylő indítványok a közgyűlést 8 nappal megelőzően a főtitkárnál (Kaprinay Endre dr. kir. közjegyző, Budapest, XI. Horthy Miklós-út 6.) írásban nyújtandók be.)“

A közgyűlési meghívóval kapcsolatosan *Hirkó Boldizsár* dr. az egyesület másodtitkára külön tájékoztatót küldött szét az egyesületi tagoknak. Ennek a tájékoztatónak kiegészítéséül ugyancsak a másodtitkár a további részletes felvilágosításokkal kíván szolgálni a vándorgyűlésen résztvenni szándékozóknak:

„Május 28. napjáig 101. személy jelentette be részvételi szándékát. Az összes jelentkező részére megfelelő elhelyezést sikerült biztosítani.

Miután a jelentkezők kis hányadáról tudjuk csak, minő közlekedési eszközzel óhajt Pécsre utazni, póstán mindenkinek megküldöttem Pécs város idegenforgalmi hivatalának 47.529. számú csekklapját azzal a kérelemmel, hogy 3 pengőt e csekklapon nyomban megküldeni szíveskedjenek.

E személyenkénti 3 P ellenében Pécs város idegenforgalmi hivatala haladéktalanul megküldi a féláru jegy váltására jogosító szelvénylapot. A szelvénylap árából 1 pengőt, valamint a postai portóköltés többletet a rendezőbizottság a Missa Sollemnis előadásának jegyébe betudja.

A sínautóbusz kivételével minden más vonat típusra féláru-jegy váltására jogosít e szelvénylap.

A multkori körlevélben jelzett Budapest Keleti pályaudvarról 13.42 órakor induló személyvonat ellen joggal merült fel az a panasz, hogy kissé későn érkezik. (Érkezése 19 óra 04 perc.)

Miután az utazás egyénileg történik, azoknak, kik a hosszú út fáradalmait nehezen viselik, bátorodom ajánlani a 13 óra 10 perckor induló és 16 óra 10 perckor érkező sínautóbuszt, (melyre vasúti kedvezmény nincs. Ára oda: 22 P.), vagy pedig a reggeli gyorsvonatot (Budapest Keleti pályaudvar 8 óra 45 perc, érkezése Pécsre 13 órakor, melyre viszont már érvényes a vasúti kedvezmény.)

A gyorsvonat II. osztályú jegy ára Budapestről Pécsre 22 P.,

III. osztály: 15 P. 60 f., a személyvonat II. osztály 15 P., III. osztály 10 P., illetve cseknek fele.

Az elszállásolás akként történik, hogy a vándorgyűlést néhány nappal megelőzően mindenki megkapja Pécs város idegenforgalmi hivatalától azt a szelvényfüzetet, melyre nevének kívül a szálloda címe is fel lesz tüntetve. Ebben a füzetben a szállodai szoba, a közös étkezések, a szállodai reggeli és uzsonna, valamint a Missa Sollemnis előadására szóló jegy lesz.

E szelvényfüzetekhez csekklapot csatolunk és kérjük, hogy a csekken feltüntetett összeget ugyancsak az idegenforgalmi hivatalnak haladéktalanul megküldeni szíveskedjenek.

Akik a közös programnak csupán egyes részein óhajtottak részt venni, vagy külön gondoskodtak szállásról, azok szelvényfüzete csupán a közös program vonatkozó részét fogja tartalmazni.

Ismételten hangsúlyozom, hogy a szobák korlátozott száma miatt a Meeseki Üdülő Szállóban igen kevés hely áll rendelkezésünkre. A vándorgyűlés tagjainak zöme a városi szállodákban száll meg. Miután azonban a közös programokhoz, így a társas étkezésekhez is külön autóbuszaink lesznek, e kérdés nagyobb jelentőséggel nem bír.

A délben 1 órakor és délután 7 óra 04 perckor érkező vonatoknál külön autóbuszok fogják várni az érkezőket.

Végül megjegyzem, hogy a multkori körlevélben jelzett bérelt fulkéket csak abban az esetben tudom biztosítani, ha erre a délben induló személyvonatra megfelelő számú jelentkező lesz.

Légvégül tisztelettel kérem, hogy mindazok, akik 2, vagy több személy részvételét jelentették be nálam, nyomban közölni szíveskedjenek velem, vajjon minden személy részére külön szobát igényelnek-e? Amennyiben ilyen értesítést 3 napon belül nem kapnánk, mindenkinek, aki 2 személyt jelentett be, egy 2 ágyas szobát biztosítok.“

A közgyűlés 4. pontjaként szerepel a központi bizottság jelentése a számadásokról. Ennek a jelentésnek alapját képezi a Joannovits Jenő dr. és Szemerjay-Petrán Tibor dr. számvizsgálóknak előterjesztése az egyesület pénzkezelésének megvizsgálásáról, valamint a Rónay Tibor dr. egyesületi pénztáros részéről készített vagyonmérleg, záró számadás és költségvetési előirányzat. A számvizsgálói jelentés szerint az egyesület 1937. évi bevételeinek összege az 1936. évi maradvánnyal együtt 18133.39 pengő, az okmányokkal kellően igazolt kiadások összege pedig 4781.11 pengő, az 1938. évre áthozott maradvány tehát 13352.28 pengő,

amelyből a Nemzeti Hitelintézetnél betétkönyvben 12006.60 pengőt, a póstatakarékpénztárnál pedig 1345.68 pengőt kezelnek. Tagsági díjhátrálék az 1937. év végén 2733 pengő, amely azonban, mint követelés a fentkimentatott bevételekben nem szerepel. A számvizsgálók a számadások vezetését pontosnak s az egyes tételeket okmányokkal igazoltnak találták. A *vagyonmérleg* a fentírt bevételi tételek figyelembevételével készült azzal, hogy az intézetnek tulajdonképpeni vagyona azokon felül 20000 korona névértékű hadikölesön kötvény s a fent kimutatott tagsági díjhátrálék. A záró számadás szerint 1936. évről maradvány volt 10190.53 pengő, tagdíjakból befolyt 6729.61 pengő, kamatokból 213.25 pengő, néhai Zámor Rezső dr. adománya 1000 pengő, összesen 18133.39 pengő. Kiadások voltak: a közlöny nyomtatási és szétküldési költségei 4315.18 pengő, nyomtatványok 13.50 pengő, póstai költségek 87.48 pengő, vegyes kiadások 364.95 pengő, egyenleg maradvány 13325.28 pengő, összesen 18133.39 pengő. A *költségvetési* előirányzat szerint maradvány az 1937. évről 13352.28 pengő, tagsági díjakból bevétel a) közjegyzők à 30 pengő = 5700 pengő, b) helyettesek à 10 pengő 200 pengő, kamat és vegyes bevételek 347.72 pengő, összesen 19600 pengő. Kiadási előirányzat: közlöny nyomtatás és szétküldés 4800 pengő, nyomtatványok 100 pengő, postaköltségek 120 pengő, vegyes kiadások 300 pengő, maradvány, mint egyenleg 14280 pengő, összesen 19600 pengő.

Közlemények.

Szent István emlékezete.

Az országépítő nagy király áldást sugárzó emlékezete éli ma eleven életét a megeseonkult magyar globuson. Egy igazságtalanul megeseonkított ország szomorú fiai kileneszáz év távlatából tekintenek vissza a nyugateurópai kultúrállam alapjait lerakó első magyar királynak az örökéletbe való megdicsőülése felé.

Kileneszáz év vérzivatarai és súlyos viszontagságai után sem áldozhat Szent István népe zavartalan lelki megnyugvással királyság alapító első keresztény vezére dicsőséges emlékezetének. Tör-

ténelmének talán legsúlyosabb korszakában, a balsors legmegdöbbentőbb és legigazságtalanabb csapását keresztényi türelemmel elszenvedve érkezett el az ország Szent István halálának kilenceszázadik évfordulójához.

Az egykor boldog Pannónia népének és területének nagyobbik fele idegen járom alatt tengeti üldözött életét. S mintha a esonka határok közé szorított magyarok sem állanának egységes fronton az elképpesztően szomorú országeseonkítással szemben a restitutio in integrum minden magyar kezét, minden magyar gondolatot s minden nagy erőfeszítést egészen igénylő nemzetmentő és újjáteremtő munka nagy és magasztos céljaira. Mintha a magyar átok, a széthúzás még mindig nem elégette volna meg ezeréves súlyos kártételeit.

A jobb belátás, a nemzeti összefogás reményében ünnepli a magyar jogásztársadalom is a nagy országépítő szent király dicsőséges emlékezetét s ünnepelte azon a magas színvonalú díszközgyűlésen amelyet a Magyar Jogászegylet a magyar mult egyik patinás városában, Esztergomban nemrégen rendezett. Ennek a díszközgyűlésnek egyik kimagasló értékű előadását, az egyik illusztris magyar jogász nemes munkáját, a nagy király emléke iránt a magyar közjegyzői kar kegyeletteljes és hódoló tisztelete jeléül hozza első helyen a Kir. Közjegyzők Közlönyének ez a száma.

S az országos ünnepségek alkalmából a magyar közjegyzői karnak a hazafias gondolkodásban és nemzeti áldozatkészségben mindig előjáró tagjai lelkében is felesendül az ájtatos ének:

Hol vagy István Király? Jöjjön el a Te keresztény, alkotmányos jogállammá kiépített Nagy Magyarországod!

Kinevezés. Az igazságügyminiszter *Megyery* László dr. nyíregyházi kir. közjegyzőhelyettést a Janka Sándor dr. áthelyezésével megüresedett vásárosnaményi állásra kir. közjegyzővé nevezte ki. Örömmel állapítjuk meg, hogy Mikecz Ödön, az új igazságügyminiszter első közjegyzői kinevezése — ha a szorosabban magyarózott anciemítés nézőpontjából esetleg kifogás tárgyává tehető is, a közjegyzői kar mindig vallott álláspontjának, az előző és megfelelő közjegyzői gyakorlattal szerzett igény jogszerű méltánylásának megfelel.

Halálozás. *Pongrácz Géza* dr. volt nyitrai kir. közjegyző Budapesten ez évi május hó 21. napján elhalálozott. Mint közjegyzőhelyettest 1902-ben nevezték ki Galgóera kir. közjegyzővé, onnan 1912-ben Nyítrára helyezték át. Székhelye a trianoni békeszerződés következtében eseh. joghatóság alá kerülvén, közjegyzői működését rövidesen kényszerűen beszüntette. Pongrácz Géza dr. közjegyzői működésével a jogkereső közönség és kartársai rokonszenvét méltán érdemelte ki.

A debreceni kamara új elnöke. A debreceni kamara május hó 22. napján tartotta meg rendes évi közgyűlését, amelynek egyik fontos tárgya volt a néhai Galánffy János dr. elhalálozásával megüresedett kamarai elnöki állás betöltése. A közgyűlés elnökké *Örley Dénes* dr. kisújszállási közjegyzőt, a kamara régebbi érdemes, ügybuzgó titkárát és választmányi tagját, választmányi rendes tagokká *Békésy Jenő* dr., *Kovács Dénes* dr., vitéz *Kozma György* dr. és *Ujvárossy Lajos* dr., póttagokká pedig vitéz *László Béla* dr. és *Felsz Elemér* dr. kir. közjegyzőket választotta meg. A közgyűlésről részletes tudósítást legközelebb hozunk.

Felsőházi tag választás. A magyar királyi miniszterelnök a Budapesti Közlöny 1938. évi 98. számában közzétett rendeletével az országgyűlés felsőházáról szóló 1926. XXII. t. e. 21. §-a alapján a közjegyzői kamarák kiküldöttei által megejtendő egy felsőházi rendes és egy póttag választásra választási biztosul *Farnos Dezső* dr. miniszteri tanácsosi címmel és jelleggel felruházott igazságügyminiszteri osztálytanácsost küldötte ki. A választási biztos a belügyminiszter által már megállapított határnapon június hó 4. napján d. e. 11 órakor az igazságügyminisztérium első emeleti 1. számú termében fogja a választást megejteni.

Ennek a közlőnynek mult számában megemlékeztünk arról, hogy a szegedi kamara a felsőházi tag választásra a rendes elektorok mellett pótelektort is választott. Ehhez azt a megjegyzést fűztük, hogy ennek a választásnak törvényes alapja nincs és hogy a pótelektor a választáson részt nem vehet. A szegedi kamara részéről beküldték a vonatkozó 1299/1927. sz. közigazgatási bírósági ítélet kivonatát, amely a következő megállapításokat tartalmazza: „A törvény egy-egy közjegyzői kamara részéről keftőnél több kiküldött választását nem engedi meg. A dolog természetéből folyik azonban, hogy amennyiben a valamely közjegyzői kamara részéről megválasztott két kiküldött egyike, még a felsőházi tagok megválasztására kitűzött határnap előtt elhalt, vagy a kiküldötést

egyéb elháríthatatlan akadály miatt nem teljesítheti, az illető közjegyzői kamarának jogában áll az elhalt, vagy elháríthatatlanul akadályozott kiküldött helyett más kiküldöttet választani, mert a törvénynek az a célzata, hogy a választásban minden kamara részéről előre kijelölt két kiküldött vegyen részt, csak így mehet teljesezésbe. Ebből következik, hogy nem áll ellentétben a törvény helyes értelmével és céljával az sem, hogy valamely közjegyzői kamara arra az esetre, ha megválasztott két kiküldöttjének egyike a felsőházi tagok választásában — időközben történt elhalálozása, vagy más elháríthatatlan akadály miatt nem vehetne részt, az akadályozott kiküldött helyébe, de esupán az akadályozás bekövetkezése esetére, már előre pótkiküldöttet választhasson.

Az ítéletben írt megállapítások kiegészítéseül szükségesnek tartjuk közölni azt, hogy az ítélet a felsőházi tag választást tényleg megsemmisítette, mert a szavazásban egy pótelektor is résztvett és pedig anélkül, hogy a rendes elektor a megjelenésben akadályozva lett volna. A pótelektor választáshoz fűzött megjegyzéseink e szerint általánosságban helytállóak, mert pótelektor választásának valójában nincs törvényes alapja s mert a szavazásban a pótelektor a közigazgatási bíróság akkori álláspontja szerint tényleg csak az esetben vehet részt, ha valamelyik rendes elektor a megjelenésben elháríthatatlan ok miatt akadályozva van. Készséggel állapítjuk meg tehát, hogy viszont a közigazgatási bíróság akkori döntése alapján a szegedi kamara helyesen járt el, amikor valamelyik rendes elektor akadályoztatása esetére pótelektort is választott.

Jogászi nyelvművelés. *Farkas Mihályné született Bódi Mária.* Nem lehet kétséges, hogy e között az egy személyt jelentő, de tulajdonképpen két név között szükségtelen a családi származásra utaló (*született*) jelző. Sőt az sem kétséges, hogy ez a nyelvhasználat német hatás eredménye, mert a német tudvalevőleg így mondja: *Marie Farkas*, ez után pedig természetesen kell a *geborene* is, mert különben leánynevet jelentene. A magyarban azonban nem így van, mert a *Mihályné* szó né képzőjéből bizonyos, hogy *Farkas Mihály* feleségéről van szó, nempedig egy *Farkas Mária* nevű, akár leány-, akár asszonysorban lévő nőről. Tehát így helyes: *Farkas Mihályné Bódi Mária*, de esetleg így is: *Bódi Mária Farkas Mihályné*, nempedig férjezett *Farkas Mihályné*, mert hiszen nincs is *férjez* igénk.

Ajánlom, hogy irtsuk ki hivatalos iratainkból ezt a németeséget (magától értetődik, hogy a köznyelvben való használata is helytelen). Én már évek óta nem élek vele. A legjobb dicsérete, hogy ott, ahová okirataim kerülnek (hagyatéki bíróság, telekkönyv), még csak észre sem vették a változást, amint mi sem vesszük észre, ha lapjaink ráhibáznak a helyes alakra. Megemlítem, hogy az anyakönyvi törvény egyáltalában nem volna akadály a helyes kifejezésmódnak, a rendeletekben pedig van ugyan *szül.*-es példa is, de általában ezek is csak szabatos megjelölést kívánnak.

Nagy részét mellett temették el. A képzetársulás gyors játéka sorakoztatja egymásmellé a végleteket, a születés mellé mindjárt a halál gondolatát. A fejezet címében azonban nem jó a sorakozás, mert a *mellett*-nek semmi keresete benne. Nem szól-nék róla, ha ennek a névutónak minduntalan való hibás használata nemcsak köz és irodalmi nyelvünket, hanem a hivatalosat is meg nem fertőzné, esakhogy mindenütt ott van, ahol nincs helyén, mindenütt, ahol a német a neben, vagy nebst előljárót használja, sőt talán még rajtuk is túlterjeszkedik. Ma jó, vagy rossz időjárás *mellett* történik valami, alacsony ár *mellett* kel el az áru, az árát különbeni végrehajtás terhe *mellett* kell megfizetni, a szerződést feltételek *mellett* kötik és az örökhatyó is gyakran végrendelet hátrahagyása *mellett* szokott meghalni. Nem száz, hanem ezer-számra lehetne a példákat folytatni, mert a *magyar neben* olyan vadul elburjándzott és olyan esztelen használatra kapott, hogy nem alkalmaztam volna nagyító kifejezést és nem követtem volna el ízléstelenséget, ha ennek a fejezetnek a *megbolondult mellett* címet adom is.

A *részrét mellett* tehát nem jó, de nem ám azért, amire mi laikusok ilyen esetben elsősorban is gondolni szoktunk, hogy t. i. mert nem logikus, mert hiszen „*a nyelvtudomány nem logikai tudomány*”. Ez pedig nemcsak azt jelenti, hogy a nyelvtudomány tapasztalati tudomány, hanem azt is, hogy a nyelvi alakoktól és kifejezésmódoktól nem kívánjuk meg mindég azt a logikát, amely a gondolatnak soha el nem engedünk. A helyes kifejezés: *nagy részréttel*, pedig ez sem logikus, mert ha az első betűszerint azt teszi, hogy a boldogultat a szintén sirba tett részrét mellé temették, a második szinte ugyanazt, t. i. hogy együtt temették el őket. De mégis ez az utóbbi a jó és ezt az *énekszóval. három pap-pal, nagy pompával* féle világos és félre nem érthető kifejezések is kétségtelenül igazolják, mintahogy nagy örömmel és szíves

barátsággal, nempedig öröm és barátság mellett köszöntünk vala-kit és fájdalommal, nem pedig mellett búcsúzkodunk.

Mégis mi a *mellett* helyes használatának szabálya? Ezt ne keressük mindég az ilyen ügyekben, mert a szabály sokszor olyan bonyolult, hogy csak nyelvtudósnak való ebben az esetben már csak azért is, mert a megfelelő helyettesítés nem valamely egyszerű minta szerint történik, hanem nagyon sokféle lehet.

Egyébiránt mi ebben a kérdésben elég könnyen és gyakorlatiasan eligazodhatunk. Hiszen tudunk magyarul és nyelvérzékünk is van, csak épen, hogy ez érzék a sok idegen hatás miatt egy kissé ellankadt. Olyan, mint a szunnyadó lelkiismeret, amelyet azonban fel kell ébreszteni. Itt pl. avval, hogy a *mellett*-re rásütjük a gyanú bolyegét és minden kétes esetben megkíséreljük a más módon való kifejezést. Ez rendszerint valamely határozó raggal, v. határozó szóval sikerül, esetleg egy eltérő szerkezettel. Ha a próba azt igazolja, hogy a másik kifejezés sokkal jobb, akkor a *mellett* bizonyosan nem jó. Tehát nem feltételek mellett, hanem feltételekkel kötjük meg a szerződést és a végrehajtás terhével kötelezzük az adóst (de előbb a *különbenti*-t a pokolba kergetjük). Az örökhatyó is végrendelettel, v. anélkül hal el (hátrahagyásával is maradjon el, nem azért, mert = mit Hinterlassung, hanem mert ilyen értelmű használata nem felel meg az általános és helyes nyelv szokásnak, aránylag nem széles körre kiterjedő megszokottsága pedig senkit meg ne tévesszen). A termés a rossz időjárásban meggy főnkre, nem pedig időjárás mellett, az üzletkötés a tegnapi árákkal v. árákon kezdődik, az áru olesó áron eserél gazdát, a földesgazda ráfizet a hitvány árakra (nempedig a gazdálkodásra a hitvány árak mellett, de helyes: a gazdálkodásra a hitvány árak miatt), az ilyen árakból nem lát hasznót, az ilyen árakban nem találja meg a hasznát, sőt az ilyen ártól akár koldulni is elme-het. Sajnos, keserűségétől sem tud majd egykönnyen megszaba-dulni, mert lelkén rágódván ez, benne lakozik, nempedig mellette fog lógni. Csak egyre vigyázzunk a kísérletezéskor, a nál, nél ragra, mert ez épen úgy nekivadult a bei hatására, mint a mellett a neben-ére. (Dengl számos példáját sorolja fel, Magyar nyelv-helyesség, 302. l.)

Gröber Aladár dr.

Jegyzői magánmunkálatok. Úgy hisszük, az egész magyar jogászai közvélemény osztatlan és indokolt várakozással tekint a titkos választójog közeli törvénybeiktatása elé. Ezúttal nemcsak

a modern jogfejlődéssel való együtthaladás kétségtelenül helyes nézőpontjaira óhajtunk reámutatni, de arra, ennek a közlönynek hasábjain következetes eréllyel vallott álláspontunkra, hogy a fítkos választójoggal a jegyzői magánmunkálatoknak a politikai indokltsága is teljesen megszűnik. Ha tehát most sem szüntetik meg a jegyzői magánmunkálatokat, úgy nem tételezhetünk fel mást, mint azt a perverz illetékes felfogást, hogy a jegyzői magánmunkálkodást önmagában véve helyesnek és fenntartandóknak tartják, nem törődve azzal, hogy ilyen sötét jogintézmény egyetlen egy modern kultúrállamban sem létezik.

Ezúttal a budapesti ügyvédi kamara 1937. évi működéséről szóló jelentéséből vesszük át a jegyzői magánmunkálatokkal foglalkozó alábbi részletet „Kérnünk kell a jegyzői magánmunkálatok megszüntetését, vagy legalább is szűkebb keretek közé szorítását. Nem egyeztethető össze a tisztultabb kormányzati felfogással, hogy a hatósági jogkört betöltő községi jegyző díjazás mellett vállalja beadványok, jogorvoslatok stb. készítését azok részére akiket sok esetben ellenőriznie kell. A községi jegyzőt fontos közigazgatási hivatása teljesítésétől vonja el a magánmunkálatok elvégzése. Két urat nem lehet egy időben lelkiismeretesen szolgálni. A jogkereső közönség jogi természetű ügyeinek ellátása nagy szaktudást, állandó jogászai továbbképzést igényel. A községi jegyzőnek sokoldalú közérdekű elfoglaltsága mellett erre ideje nincsen. A kellő jogászai képzéssel nem rendelkezik, s így a falu népe igen sok esetben helyrehozhatatlan jogsérelmet szenved ügyének nem megfelelő elintézése miatt.“ Tömör megállapítások, jogászai indokok. Hasonlóak sajnos, már évtizedek óta minden ügyvédi és közjegyzői kamara évi jelentésében majdnem mindig benne vannak. Talán az az aposztrofált kormányzati felfogás egyszer mégis csak tisztultabb lesz s eltörli a magyar jogrendszerből ezt az évtizedek óta súlyosan kompromittáló intézményt. Minden lengyel rokonszenyünk ellenére sem vallhatjuk jogosnak és dicsőséggel teljesnek ebben a kérdésben az egyszerű és indokolást nem találó nye poz volam évtizedes álláspontot.

Nem az anyaghiány, inkább e közlöny szűkreszabott keretei okából kellett újabban szórványosabban közölnünk a jegyzői remekműveket. Ezúttal is csak egy díszpéldánynak szoríthatunk az alábbiakban helyet.

„Ajándékozási szerződés. Alulírott Piros József és neje: László Magdolna györsövényházi lakosok odaajándékozzák *halálesetükre* a györsövényházi 3. sz. betétben 468/8. hrsz. alatt felvett házias ingatlanunk fele-

rését Tinka János és neje Piros Mária györsövényházi lakosoknak. Ajándékozók megengedik, hogy a haszonélvezeti jog fent odaajándékozott ingatlanokra megajándékoztak javára azonnal, míg a tulajdonjog csak ajándékozók halála után telekkönyvileg bekebelezessék. Azon esetben, ha Tinka János és neje Piros Mária házasságából gyermek nem származna, úgy bármelyik megajándékozott elhalálozása esetén a haszonélvezeti jog visszaszáll ajándékozókra. Ha Piros Mária gyermektelenül egy éven belül elhalálozna, úgy az odaajándékozott összes ingatlan tulajdonjoga is visszaszáll ajándékozókra, illetve jogutódaikra, míg egy éven túl fenti ingatlan tulajdonjoga ajándékozók elhalálozása esetén Tinka Jánosra száll. Tinka János gyermektelen elhalálozása után a neki ajándékozott ingatlan visszaszáll ajándékozókra, illetve jogutódaikra. Megajándékozott Piros Mária kijelenti, hogy fent odaajándékozott ingatlan felerészéből ezen ingatlanból neki járó apai és anyai öröksége teljes és végleges kielégítést nyert. Megajándékoztak fenti feltételek mellett az ingatlant köszönettel elfogadják és azonnal birtokába lépnek és viselik az után a közterheket. Szerződés felolvasás után aláíratott. Györsövényház, 1925. márc. 14. Előttünk: Tinka Mátvás s. k. Piros Mátvás s. k. Tinka József s. k. Límpek Mátvás s. k. Piros József s. k. László Magdolna s. k. Tinka János s. k. Piros Mária s. k.“

A tényálláshoz sajnálatosan hozzátartozik még az is, hogy a tkvi hatóság ennek az érvénytelen szerződésnek alapján a haszonélvezeti jogot bekebelezte.

Közokirati kényszer házastársak és harmadik személy adásvételi szerződésénél. Ennek a közlönynek múlt évi 9. számában a 356 oldalon közöltük 147. sorszám alatt a gyulai törvényszék Pf. I. 2006/1937. számú ítéletét, amely a házastársak és az eladó között oly módon kötött szerződést, hogy az egyik házastárs a tulajdonjogot, a másik a haszonélvezeti jogot kapta, jogérvényesnek mondta ki s megállapította, hogy ilyen szerződéshez közjegyzői okirat nem szükséges. Az ítélethez e közlöny 10. számában a 393. oldalon Fésüs György dr. ceglédi közjegyző fűzött megjegyzéseket, amelyekkel helyesen világította meg az ítélet tarthatatlanságát. Most ugyanaz a törvényszék, most már azonban, mint telekkönyvi ügyekben eljáró felfolyamodási bíróság pontosan az ellenkező álláspontra helyezkedett s véleményünk szerint is helyesen ilyen magánokiratba foglalt szerződés alapján tulajdonjog bekebelezésére vonatkozó kérést elutasította a következő indokollással: „Az adásvételi szerződés szerint a kérdéses ingatlanra vevőként férj és feleség kötnek az eladóval szerződést, s mivel a szerződés 2. pontja szerint akként veszik meg az ingatlant, hogy annak tulajdonjoga a feleségé, míg a haszonélvezeti jog a férjet illesse, így már a férj és feleség közötti oly vagyoni jogi megállapodásról van szó, amely jogszabályaink szerint közjegyzői okiratba foglalandó és

semmiféle burkolt szerződéssel sem pótolható, mert amennyiben ingatlan vagyónának tulajdonjogát vagy haszonélvezetét bármily címen is a másikra ruhazza a T. R. 69. §-a alapján kifejlődött bírói gyakorlat szerint is ... az 1886. VII. t. e. 22. §. a) pont rendelkezéseinek megfelelően közjegyzői okiratba foglalás szükséges (Gyulai tsz. Pkf. II. 601/1938./4.).

Pestszenterzsébet város, mint hiteles hely. Újólaj is meg kell emlékeznünk arról a sajnos korántsem egyedülálló esetről, hogy a megyei városoknál is előfordulnak nemesak magánmunkálkodások, hanem jogtalan beavatkozások a közjegyzői hatáskörbe. Pestszenterzsébet megyei város aljegyzője egy hagyatéki ügyben való képviselői meghatalmazásra minden lelkiismeret furdalás nélkül reá vezetette ezt a záradékot: „Igazolom, hogy meghatalmazó Forma Anna pestszenterzsébeti lakos személyazonosságának kellő igazolása után ezen meghatalmazást előttem sajátkezűleg írta alá. Pestszenterzsébet, 1938. április 29. A polgármester rendeletére: Dr. Baranyai sk. városi aljegyző. P. H.” A meghatalmazás másolatát különben a budapesti kir. közjegyzői kamarához küldtük be, Pestvármegye alispánjához való továbbítás végett.

Az örökösödési illeték lerovása kiskorúak (gondnokoltak) hagyatéki ügyében. A m. kir. belügyminiszter 206.309/1938. számú körrendeletében az árvaszékeket a következőkről tájékoztatta: Az 1920. XXXIV. t. e. 45. §-ának (6) bekezdésében, illetőleg az 5100/1931. M. E. sz. rendeletben foglalt az a rendelkezés, hogy az illetéklerovás elmulasztása esetében a hatóságoknak a jóváhagyást vagy hozzájárulást nem szabad megadni, a törvény helyes értelmezése szerint csak a jogügyleti illeték lerovásának elmulasztása esetére vonatkozik. (1920. évi XXXIV. t. e. 45. §-ának 4. és 5. bekezdése) A gyámhatóságok tehát abból az okból, hogy az örökösödési illeték lerovását a felek elmulasztották, a hagyatéki eljárás befejezéséhez szükséges gyámhatósági jóváhagyást nem tagadhatják meg, sem az örökösödési illeték lerovásáig a jóváhagyást nem hagyhatják függőben. Ilyen esetben csupán hivatalos lelet felvételének van helye. (1920. XXXIV. t. e. 45. §-ának 2. bekezdése) A gyámhatóság az illeték lerovásáig csak abban az esetben tarthatja függőben a jóváhagyást, ha a felek a hagyatéki eljárás során olyan vagyon átruházást célzó ügyletet kötöttek, amely nem örökösödési, hanem az 1920. XXXIV. t. e. 84. §-ának 2. bekezdése és 114. §-a szerint a szerződés jogcímének megfelelő egyéb illetékfizetés kötelezettsége alá esik. (4348/1938. I. M. sz.)

Kártérítés elmaradt hagyatéki tárgyalásért. Egyik közjegyző kártérítési pert indított az örökösök ellen, akik elhallgatták, hogy a hagyatéki ügyben kiskorú érdekelt is van, akit utóbb nagykorúsítottak. A törvényszék a járásbíróhatóság elutasító ítéletét a következő indokolással hagyta helyben:

„Semmiféle jogszabály nem írja elő, hogy a hatósági közegeknek a felek bejelentéseit minden vizsgálat, illetve bizonyítás nélkül valóban kell elfogadniuk és így felperesnek, mint hatósági közegnek lett volna kötelessége az alperesek által hozzá beadott kéresemben előadottak valóságáról meggyőződést szerezni, már csak azért is, mert az alperesek kéréséhez a nagykorúsító határozat esatolva nem volt. Alaplatannak találta a törvényszék a kereseti igényt azért is, mert felpereshez az örökhagyó halálesetfelvételi íve 1936. december 19-én érkezett, a kiskorú örökös nagykorúsítása tárgyában hozott árvaszéki határozat jogerőre emelkedéséig, vagyis az 1937. január 6-áig eltelt idő alatt nem volt lehetséges a hagyatéki tárgyalása, már csak azért sem, mert az egyik örökös külföldön lakik, már pedig a bíróság álláspontja szerint a felperesnek a kereseti összeg csak akkor járt volna meg, ha a hagyatéki tárgyalást megtartani a kiskorú örökös nagykorúvá válásáig fizikailag is módjában állott volna. A kiskorú örökös nagykorúságának elérése után pedig már nem volt joga felperesnek a hagyatéki eljárást hivatalból sem megindítani, sem pedig folytatni, mert az összes örökösök, tehát a nagykorúvá vált kiskorú örökös is örökösödési bizonyítvány kiadását kérték, amihez kétségtelen jognuk volt, mert ezt a jogot a nagykorú örökösök részére az Öe. 98. §-a kifejezetten biztosítja és pedig anélkül, hogy ebből azokat az örökösöket, akik örökhagyó halála után, de még a hagyatéki tárgyalása előtt váltak nagykorúakká, kizárná. Az a körülmény, hogy felperes a nagykorúsító határozat jogerőre emelkedéséig az alperesi kérvény hiányában a hagyatéki tárgyalást kitűzhetette volna, jelentőséggel nem bír, mert a kiskorú örökösnek nagykorúvá válása után akkor is joga van (?) a hivatalból megindított hagyatéki eljárás megszüntetését kérni, ha a közjegyző a tárgyalási határnapot már kitűzte.“ (Pf. 909/10/1937.)

Közjegyzőhelyettesül ajánlkozom. Kilenc évi helyettesi gyakorlattal. kitűnő bizonyítványokkal és német nyelvi jogosítvánnyal rendelkezem. Igényeim szerények. Horváth Jenő dr. Szentendre, Kossuth Lajos-u. 12.

Kihirdetett törvények:

- az 1938. évi X. t. e. az igazságügyi szervezet körébe tartozó rendelkezésekről;
- az 1938. évi XI. t. e. a kivételes telekkönyvi eljárások egységes szabályozásáról;
- az 1938. évi XII. t. e. a gazdasági munkavállalók kötelező öregségi biztosításáról;
- az 1938. évi XIII. t. e. a gyakorlati irányú középiskoláról.

Rendeletek :

55630/1937. P. M. sz. Az idegen államok pénznemeiben megállapított értékeknek az illetékek, továbbá a fényüzési és az általános forgalmi adó megállapítása szempontjából pengőértékre való átszámítása.

520/1938. M. E. sz. A külfölddel való fizetési forgalom ellenőrzéséről és szabályozásáról szóló 4500/1931. M. E. számú rendelet újabb módosítása.

35100/1938. P. M. sz. A m. kir. minisztériumnak a külfölddel való fizetési forgalom ellenőrzéséről és szabályozásáról szóló 4500/1931. M. E. számú rendelet egyes rendelkezéseinek módosítása tárgyában 1938. évi április hó 9-én 520/1938. M. E. szám alatt kiadott rendeletének végrehajtása.

2323/1938. M. E. sz. Az értelmiségi munkanélküliség megszüntetése céljából szükséges intézkedések.

1856/1938. sz. Az egyetemi és főiskolai, valamint középiskolai és középfokú iskolai érettségivel, illetve végzettséggel rendelkező értelmiségi munkanélküliek részére a gazdasági élet különböző ágazataira kiterjedő átképző tanfolyamok létesítése.

2278/1938. M. E. sz. A Nemzeti Önellósítási Alapról szóló 1937. évi 4.600 M. E. számú rendelet módosításáról.

32669/1938. B. M. sz. A kir. közjegyzői kamarák részéről az 1926. XXII. t. c. 9. §-a alapján tartandó felsőházi tagválasztás hatánapjának megállapítása.

34500/1938. B. M. sz. Az állampolgárság igazolása ügyében kiadott 31700/1937. B. M. sz. rendelet kiegészítése és annak a községi illetőségi ügyekben megfelelő alkalmazása.

16300/1938. I. M. sz. Az igazságügyi szervezet körébe tartozó rendelkezésekről szóló 1938. X. törvénycikk hatálybalépítése.

181000/1937. B. M. sz. Az egyesületek működésének fokozottabb felügyelete és ellenőrzése.

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle

Magyar Jogi Szemle. (XIX. évfolyam 5. szám) Ávedik Félix dr. a budapesti büntető járásbíró elnöke A büntetőbíráskodás emben a Nemzeti Klubban tartott értékes előadását közli első helyen ez a szám. Ezt követően Bíró Balázs dr. közigazgatási bíró Ahol nem lesz bírói jogsegély című cikkében kifogásolja a milliárdos beruházási javaslat 11. §-át abban a vonatkozásban, hogy a kivetési eljárás rendjén a vitás kérdések elbírálásánál nem veszi igénybe a közigazgatási bíróságot és nem ad bírói jogsegélyt. Tharnói Tarnói László dr. irt még cikket ebbe a számba A közgazdasági büncselekmények fogalma és az 1930. évi olasz Codice penale szerinti tételes jog szabályozása. A Szemle rovatban többek között a Magyar Jogászegylet esztergomi díszközgyűléséről hoznak tudósítást. Az Irodalom rovat Schuster Rudolf, Angyal Pál és Ibrányi István dr. tollából közöl könyvbírálatokat, az Előadások rovatban pedig a Nemzetközi Jogi Egyesület magyarországi csoportja 15 éves fennállása alkalmából tartott ünnepi

üléstől emlékeznek meg. Külön mellékletei ennek a számnak is a kitünően egybeállított döntvénytári füzetek.

Szokolay Leó: Jogi alapismeretek a szociális munkában.

Budapest székesfőváros árvaszékének egyik legkitünőbb, elismerően kiváló jogász képzettséggel, eleven judiciummal és különleges gyakorlati érzéssel rendelkező ülnöke, illetve elnökhelyettesének a fenti című gyakorlati kézi könyve nemrégén jelent meg. A szakörök és a szakajtó egyértelmű megállapítása szerint a könyv különleges céljait teljes sikerrel oldotta meg s emellett a magyar jogi irodalomnak számottevő komoly értéke. A könyv előszavában a szerző a könyv megírásának egyik célját abban jelölte meg, hogy az egyházak, felekezetek és társadalmi szervek karitatív és embervédelmi tevékenységét ellátó munkaerők és tagok számára, vagyis a szociális munka hivatásos és önkéntes művelői számára a jogi ismeretekre vonatkozóan az elméleti képzés idején a tanulást megkönnyítő vezérfonalat, a gyakorlati munkában pedig használható tájékoztatót adjon. A másik cél az volt, hogy a jóléti közigazgatás különböző ágaiban dolgozó, kezdő tisztviselőknek olyan segédkönyv álljon rendelkezésre, amely éppen vázlatos jellegénél fogva az áttekintést megkönnyíti. A szerző megállapítása szerint egy harmadik távolabbi célja volt, hogy a gyakorlati életben fontos jogi alapismeretek összeállításával némi szolgálatot tegyen az állampolgári nevelés kiépítése ügyének, amelynek szükségét, nemzeti jelentőségét már régóta érezte s amelynek megvalósításáért mindenkor szót emelt. Szokolay kézi könyve tekintetében hasonló célkitűzéseket állapított meg Szendy Károly polgármester a könyvhöz irt előszavában, amikor kifejezést adott annak a véleményének, hogy az állami és közületi intézmények csak a társadalmi intézményekkel karöltve és egymást kiegészítve oldhatják meg nagy feladatukat s hogy a szociális munkához szociális törvények adják a kereteket, amelyeket a társadalom tölt meg lélekkel és szellemmel. A könyv Szendy előszava szerint tudományosan világítja meg az összefüggést a fennálló jogrend és a szociális munka között s könnyen áttekinthető rendszerbe foglalta össze azokat a jogi alapismereteket, amelyek a szociális gondoskodásban zsinórmértékül és törvényes alapul szolgálnak s ezzel a könyvével a szerző ekként úttörő munkát végzett. Szokolay ezzel a könyvével kapcsolatos célkitűzéseit véleményünk szerint is maradéktalanul megvalósította. Olyan kézi könyvet nyújt a tulajdonképpen laikus olvasók kezébe, amely világosság, rendszeresség és könnyű áttekinthetőség nézőpontjából a jogi alapelemeket a

maguk lehető egyszerűségében hozza az olvasó elé. Mindezekon felül vitathatatlan Szokolay könyvének tudományos értéke is. Azok után a szomorú tapasztalatok után, amire sajnos számtalan példa van s ilyenekről ennek a közlőnynek hasábjain is megemlékeztünk, amikor laikusok vállalkoznak bár laikusoknak is, tanítási célokra jogi útbaigazításokat adni, különleges helyesléssel állapítjuk meg, hogy egy illusztris gyakorlati jogászember vállalkozott laikusok jogi oktatására. Ebben a könyvben nincsenek jogi kisiklások, ennek minden legapróbb részlete is komoly jogász biztos megállapítása s minden tévedéstől mentes eligazítás a jog hatalmas és elég szövevényes birodalmában. Ez a könyv komoly jogászi munka, amelyet nemcsak azok, akiknek számára a szerző írta, de az elméleti és gyakorlati jogászság is fenntartás nélkül való elismeréssel méltányolhat.

Jogállam. (XXXVII. évfolyam 5. füzet) Ennek a számnak a szokott előkelő jogászi színvonalú tartalma a következő: Degré Miklós dr. Büntetőjogunk megújulása, Schwartz Tibor dr.: Az elméj főbb jogi vonatkozásai, Dornig Henrik dr.: A rendőri fegyverhasználat és a büntető jog, Kartal Ignác dr.: A sajtórendészeti törvényjavaslatról, Szontagh Vilmos dr.: Közjog és magánjog elválasztása, Habermann Gusztáv dr.: A magyar állampolgárság megállapításának kérdéséhez. Irodalom: Vitéz Rüdigh Raimund és Olchváry-Milvius Attila: Bűnügyi nyomozásban. (Ismereti Miskolczi Ágost dr.) Pernecky Béla dr.: A kollektív munkaszerződés (Ismereti Szántó Imre dr.) Szemle: Két kinevezés. Bothos Gyula és Koós Emil, Grossechmid ünnep a Jogászegyletben, Egyed István előadása, Bölöny József dr. előadása, Ruttkay László dr. előadása, Pickler Ernő dr. előadása, Angol joggyakorlat (közli Pickler Ernő dr.)

Polgári Jog. (XIV. évfolyam 4. szám) Ez a szám első helyen közli Schuster Rudolf dr. a szabadalmi bíróság ny. elnökének Birói gyakorlat a tiltott utánzás és mintaoltalom kérdésében címen a Magyar Jogászegyletben tartott előadását. A Jogalkotás rovatban Pethő Tibor dr. az új jogszabályokat, Pap György dr. pedig az új angol válási törvényt ismerteti. A Joggyakorlat rovatban Vági József dr. méltatja a judikatúra kiemelkedő döntéseit. Több kisebb közleményt írt ebbe a rovatba Beck Salamon, továbbá egyet-egyet Ehrnthall Aladár dr., Friül Antal dr. és Molnár Lajos dr. Ennek a számnak két külön melléklete Schneller György dr. A kölesönügyetek dollár záradéka és egerszalóki Zigler István dr. Az illetéktörvényjavaslat és az ügyvéd című tanulmányait hozza.

Notariatszeitung. (Az ausztriai német közjegyzők közlőnye 80. évfolyam 4. szám) A változott államjogi helyzetnek megfelelően ezzel a számmal változott ennek a nagy multra, immár 80 évre visszatekintő közjegyzői szaklapnak hivatalos megjelölése, amennyiben az osztrák közjegyzők hivatalos közlőnye helyett most már „Monatschrift für das deutsche Notariat in Oesterreich“. Első helyen Dr. Franz Hueber volt salzburgi közjegyző, jelenleg osztrák tartományi igazságügyminiszter méltatja a nagy átalakulásnak

jogi jelentőségét a közjegyzőség nézőpontjából s megállapítja, hogy az 1937. febr. 13-iki német közjegyzői rendtartásnak az osztrák tartományban való életbeléptetése különösebb nehézségekkel nem fog járni, mert annak rendelkezései az osztrák közjegyzői rendtartással javarészen összhangban vannak. Felhívja az osztrák közjegyzői kart, hogy a régi osztrák jog betűit Hitler Adolf nagy német államának szellemével telítsék. Ezt követően Wolpers a birodalmi közjegyzői kamara elnöke meleg és lelkes szavakkal üdvözlö a német birodalomba bekebelezett osztrák közjegyzőket. Dr. Reiter bécsi közjegyző ismerteti ezután az osztrák közjegyzők helyzetét a német birodalomban s ezzel kapcsolatosan utal az egységes német közjegyzői rendtartás vonatkozó rendelkezéseire. Közli ez a cikk a birodalmi igazság- és belügyminiszternek 1938. április 4-én kelt rendeletét, amely szerint a zsidó közjegyzők állásuktól felfüggesztendők. Kivételt képeznek azok a közjegyzők, akik 1914. óta mint lajstromba bevezetett közjegyzők működnek, vagy igazolják, hogy a világháborúban frontszolgálatot teljesítettek, akiknek atyja, vagy gyermeke a világháborúban elesett. Ezek a közjegyzői működést, ha zsidók is, tovább folytathatják. A zsidó minőség tekintetében a rendelet a Németországban érvényben levő általános szabályokra utal. A felfüggesztés egyébként azonos hatályú a fegyelmi úton történt felfüggesztéssel, azzal a kiterjesztéssel azonban, hogy a felfüggesztett közjegyző semmiféle ténykedést, jogi tanácsadást, követeléseinek behajtása, büntetőjogi képviselő stb. nem végezhet. A felfüggesztés időtartama egy év, az állás tekintetében véglegesen az igazságügyminiszter határozza. A felfüggesztett közjegyzők azonban arra, hogy állásukba visszahelyeztessenek természetesen nem számíthatnak, mert a német állampolgárságot zsidók meg nem szerezhetik. A felfüggesztés tehát végeredményben egyenlő hatályú az elmozdítással. A felfüggesztett közjegyző irodája részére gondnokot rendelnek, aki az irodát saját számlájára vezeti tovább. A felfüggesztett közjegyzők nyugdíjigénye tekintetében rendelkezések még nem történtek. — Ebbe a számba további cikkeket írtak még Dr. Hans Graschopf, Dr. Karl Bona, Dr. Viktor Ondraček, Dr. Jozef Wachermayr, Dr. Leo Mikiskí, Adó és illetékügyi határozatokat, hivatalos közleményeket s az osztrák közjegyzői kar eseményeiről való tudósításokat hoz még ez a szám.

Jog. (V. évfolyam 3-4. szám) A magyar vidéki jogászság szakszerűen szerkesztett közlőnyének legújabbban megjelent kettős száma e folyóirat eddig igen helyes gyakorlatának megfelelően első cikkét, Heller Erik dr. szegedi egyetemi tanárnak öt év hazai büntetőjogi törvényhozás és irodalom című tanulmányát hasábjain két nyelven, ezúttal magyar és német nyelven közli, majd francia nyelven hozza a tanulmány rövid ismertetését. További cikkiről ennek a tartalmas számnak Kelemen László dr., Schultheisz Emil dr. és vitéz Csiky János dr. Erről a három cikkről is közölnek rövid német, illetve angol nyelvű összefoglaló ismertetést. A Szemle rovatba különböző tárgyú közleményeket írtak Abonyi Pál dr., Csurgó György dr., Goltner Dénes dr., Pap Róbert dr. és Habermann Gusztáv dr. Úgyancsak ez a rovat hozza az ügyes összeállítást Folyóirat szemléi és Jogi folyóirat cikk bibliográfiát. A Döntvénytár a vidéki bíróságok elvi jelentőségű határozataiból közöl szakok szerint való csoportosításban bő anyagot.

Notariatszeitung. (A csehszlovák német közjegyzők közlőnye 18. évfolyam 4., 5. számok) A 4. szám közli annak a javaslatnak indokolását, ame-

lyet a csehszlovák német közjegyzők 1937. évi kongresszusán a csehszlovák közjegyzői rendtartás kamarai szervezeti módosítása tárgyában előterjesztettek. A javaslat tárgyilagosan felsorakoztatja a kis és nagy kamarák előnyeit s végeredményben inkább a nagy kamarák fenntartása mellett foglal állást megállapítván, hogy 20-30 tag köré autonómiát szervezni semmivel sem indokolható. A közjegyzői gyakorlatot érintő újabb törvényi rendelkezéseket ismertet, különböző bírói elvi határozatokat méltat s illeték és adóügyi kérdéseket szakszerűen vitat meg e folyóirat legújabb két száma, amely még különböző egyesületi és kari híreket s könyv és folyóirat szemléket is közöl.

Független Ügyvéd. (V. évfolyam 4. szám) A Vekerdy Géza dr. fő és Boda Ernő dr. felelős szerkesztésében a fenti címen jelenik meg a Független Ügyvédek Pártjának hivatalos közlönye. A most megjelent 4. számba a fő és a felelős szerkesztő, továbbá Wenezel Árpád dr., Mészöly Imre dr., Párkány Marcell irtak érdekes közleményeket. Az állandó rovatok sok változatos közleménye tarkítja ezt a gondosan szerkesztett számot.

Magyar Törvénykezés. (1938. év. 9., 10., 11., 12. számok) A Kuria jogegységi tanácsának 91. sz. döntvényét, a társadalmi és gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról az újabb sajtórendészeti rendelkezésekről, a honvédelem és közigazdaság fejlesztéséről, egyes népjóléti beruházásokról, az állami rend megóvása végett szükséges rendelkezésekről, az egyesületi szabadsággal elkövetett visszaélések megtorlásáról szóló törvényjavaslatokat, az igazságügyi szervezet körébe tartozó rendelkezésekről szóló 1938. X. t. c. és a kivételes telekkönyvi eljárásokról szóló 1938. XI. törvényeket s különböző újabb rendeleteket közölnek e számok teljes szövegükben, hoznak további nagy anyagot a legfelsőbb bíróságok, így a közigazgatási bíróság újabb gyakorlatából s a rendes rovatokban különböző jogéleti eseményekhez fűzött érdekes észrevételeket.

Illetékügyi Közlöny. (XIII. évfolyam, 4. és 5. szám) Mindkét szám értékes megjegyzéseket és bírálatokat közöl az illetéktörvényjavaslat egyes rendelkezéseiről. A cikkek írói Holitscher Szigfrid dr. kir. közjegyző, Paulay Gyula dr., Kuti Artur dr., Sárfi Madár dr. és Kutasi Elemér dr. Mindkét szám hozza ezeken kívül az új illetékügyi rendeleteket, a Szemle, Szerkesztői üzenetek változatos közleményeit s külön mellékletekként a közigazgatási bíróság legújabb illetékügyi határozatait.

Joggyakorlat.*

Magánjog

63. *Abban a kérdésben, hogy a végrendeletnek tartalma a valóságnak megfelel-e, a bizonyítás a közokirattal szemben a felpereseket terhelte.* E részben a bizonyítást illetőleg nem elegendő, hogy a szolgáltatott bizonyítékok kételyre adjanak alapot, mert a közvégrendelet csak akkor érvényteleníthető, ha megnyugtató bizonyítékok alapján aggálytalanul megállapítható, hogy a végrendelet érvényességéhez megkívánt alaki követelmények az okiratnak azt tanúsító tartalma ellenére valóban meg nem tartottak. A bíróság a tényállásnak e részben való megállapításánál a felmerült bizonyítékokat, tehát a végrendeleti tanuknak egymástól eltérő és esetleg egymással ellentétes vallomásait is szabadon mérlegeli s így annak a megállapításához, hogy az okirat tartalma való a végrendeleti tanuknak egyező vallomástétele nem szükséges, valamint nem szükséges a felolvasott okirat jóváhagyásának megállapításához az sem, hogy a bizonyítékul elfogadott tanuvallomások a végrendelezőnek nyilatkozatát ugyanazokkal a szavakkal tanúsítsák, hanem elegendő, ha a tanúsított nyilatkozat az okirat jóváhagyását foglalja magában. A fellebbezési bíróság a felpereseknek azt az állítását, hogy az örökható az előtte végrendeletként felolvasott és neki megmagyarázott okirat tartalmát jóvá nem hagyta, a közokiratnak azt tanúsító tartalmával szemben bizonyítottan nem találta. A fellebbezési bíróság az erre vonatkozó tényállást a tárgyalás és bizonyítás egész anyagának mérlegelésével és a meggyőződést előidéző okok tüzetes előadásával állapította meg. Mivel pedig a végrendelet az örökható eltemettetésére vonatkozó, nem perdöntő jelentőségű rendelkezéstől eltekintve nem tartalmaz egyebet, mint hogy az örökható összes vagyó-

* Ebben a rovatban közölt jogesetek közül azokat, amelyek a Budapesten székelő bíróságok állásfoglalásait tartalmazzák részben a közvetlenül rendelkezésünkre bocsátott határozatok, részben pedig a „Jogi Hírlap”, „Magyar Jogi Szemle”, „Magyar Törvénykezés” című szaklapok, a vidéken székelő bíróságok állásfoglalásait pedig a Szegeden megjelenő „Jog” című szaklap közlései alapján dolgozzuk fel és adjuk közre, az illetékjogi határozatokat pedig túlnyomó részben az „Illetékügyi Közlöny” című szaklap közlései nyomán.

nát hűséges gondviselőinck, az alpereseknek hagyja, ennek az egyszerű tartalomnak a megértéséhez és jóváhagyásához pedig az öröknyagó a per adatai szerint nagyothallása és beszélőképességének korlátoltsága mellett is képes lehetett, — amint képes lehetett ily végakarát kijelentéséhez is, — azért a felebezési bíróság-nak tény megállapítása nyilván helytelen következtetésen alapuló-nak nem tekinthető. (K. P. I. 233/1938.)

64. *Kényszer* fennforgásáról csak abban az esetben lehet szó, ha az alkalmazott fenyegetés közvetlen és olyan ellenállhatatlan, amely más választás lehetőségét kizárja. A nem vitás tényállás szerint a peres házastársak a jogügylet megkötésének napján együtt mentek be a városba, ott ügyvédnél jártak, majd megjelentek a közjegyző előtt, hogy a szóbanforgó okiratot írásba foglalja s ezt követően azt a peres felek, mint akarattal meggyezőt aláírták. Emellett a tényállás mellett helyes a bíróságnak az a következtetése, hogy még ha való is felperesnek az az előadása, mely szerint alperes öt megelőzően otthon megelőléssel fenyegette; ennek a fenyegetésnek hatása alól az ügyvéd, illetve a kir. közjegyző előtt már felszabadult. Nincs adat ugyanis arra, hogy az alperesnek a felperessel szemben az egység megkötését megelőzően állítólag tanúsított fenyegető magatartása ébresztett volna a felperesben oly alapos félelmet, amelynek az egység megkötése időpontjában is fennállott hatása alatt lelki egyensúlyának hiányában akarát szabadon nem nyilváníthatta. (K. P. III. 4081/1937.)

65. A *végrendelet érvényességéhez* nem szükséges, hogy a végrendelező a tanukat e minőségükben előzetesen felkérje, hanem elegendő, ha előttük, mint tanuk előtt jelenti ki végakarátát és a tanuk is tudatosan mint végrendeleti tanuk működnek közre a végrendelezésnél; a m. kir. Kuria 80. sz. teljesülési határozata értelmében a közjegyzőtől készített végrendelet érvényességéhez az sem szükséges, hogy a végrendeleti tanúk a végrendelező végakarátának a kijelentésénél jelen legyenek, hanem elegendő, ha a már írásban foglalt végrendelet felolvasásánál, tartalmának a végrendelező részéről történt jóváhagyásánál és a végrendelet aláírásánál vannak jelen. (K. P. I. 233/1938.)

66. A nőnek *nőtartási igényéről* egy meghatározott időre magán okiratban való lemondása, az 1886 VII. t. c. 22. §. a) pontja alá nem vonható s így közjegyzői okiratba való foglalás nélkül is érvényes annál is inkább, mert a kereset indításig eltelt nyolc

év alapján a jóváhagyást vélelmezni kell. Erre való különös tekintettel a *házasfelek megállapodását magánokiratba foglaltan is érvényesnek kell tekinteni (!)* még abban az esetben is, ha arra egyébként a hivatkozott törvényhely rendelkezései kiterjednek (Debreceni T. P. 1676/1937.)

67. *A meghagyással kapcsolatos ajándékozás* (donatio sub modo) a közönséges ajándékozással azonos szabályok alá esik. Házastársak *közszerzeményéből* közös ivadékuknak juttatott adományt fele részben az egyik, fele részben pedig a másik házastárstól adottnak kell tekinteni. — A *köteles részre* jogosult kielégítéséért az öröknyagó házastársa, ivadéka és ivadékának házastársa, amennyiben öröknyagótól élők között ingyenes juttatást kaptak, a juttatások sorrendjére tekintet nélkül felelnek. A kötelesrész az arra jogosultat minden tehertől és így az özvegyi jogtól is mentesen illeti meg, amennyiben a kötelesrésznek ilyen módon való kiadása mellett az özvegyi jognak törvényes legkisebb mértéke sérelmet nem szenved. — Annak megállapítása szempontjából, hogy az *özvegyi jognak törvényes legkisebb mértéke* már fellezve van-e, vagy sem, az özvegynek az öröknyagótól élők között való ingyenes juttatással kapott vagyonát is figyelembe kell venni. Nem jöhetnek ellenben figyelembe azok az élők között való ingyenes juttatások, amelyekben mások öröknyagótól ennek az özvegyvel való házasságkötése előtt részesültek. (K. P. I. 2959/1937.)

68. *Jövöbeli kötelezettségért vállalt kezesség* érvényének tartamát az öröknyagó halála egymagában nem szakítja félbe. Aki jövöbeli kötelezettségért határozatlan időre kezesskedett és illetve akit (mint örököszt) ily kötelezettség terhel, kezességét kétség esetén megfelelő időre felmondhatja és ebben az esetben a kezességi kötelezettsége alól felszabadul. (K. P. V. 2623/1937.)

Szerkesztői üzenetek.

J. B. A közszerzeményi igény kérdésével kapcsolatos hagyatéki díjáltalány tekintetében ennek a közlőnynek mult számában közölt másodfokú, tehát véglegesen döntő határozat véleményünk szerint sem helytálló és jogszerű, mert a közszerzemény tárgya vagyonértéket is éppúgy tárgyalás alá kell vonni, mint a tényleges hagyatéki értéket. különösen ingatlanlál, ahol egyenesen

igazságtalan, hogy a közszerző házastárs minden átirási költség alól mentesüljön csak azért, mert közszerzeményi igényét a hagyatéki tárgyaláson érvényesíti, amint hogy ebben az esetben az illetékfizetési kötelezettség alól sem mentesül. Sajnos azonban ez idő szerint már igen sok bírói határozat van arra, hogy a közszerzeményi vagyoneértéket a díjátalány alapjának megállapításánál a hagyatéki vagyomból — egyelőre eléggé eltérő számítási módok szerint — tényleg levonják. — A leltármásolatok kérdésében a gyulai törvényszéknek e közlöny mult számában közölt határozataival szemben a 11090/1928. I. M. rendelet 37. §-a valóban akként rendelkezik, hogy a leltározó közeg a leltárt kettő, illetve három példányban tartozik kiállítani és pedig arra való tekintet nélkül, hogy a leltározást hivatalból, vagy a közjegyző megkeresésére fogantatosította, csak kifejezetten a bíróság megkeresésére készített leltár állítandó ki egy példányban.

ifj. P. L. A közjegyzői rendtartással kapcsolatosan helyes nézőpontokat megvilágító, hozzánk beküldött cikkének közlésére valamelyik közeli számban sor fog kerülni.

T. F. Az a tényállítás, hogy a közjegyző, vagy jelölt a felet a tárgyaló teremből kiutasította azért, mert a fél kijelentette, hogy képviselétével ügyvédet fog megbízni: véleményünk szerint az 1886. VII. t. c. 42. §. 1. pontjába ütköző fegyelmi vétség, mert a fél képviselteségi jogában a közjegyző által semmiféle s legkevésbé megtorló eszközökkel nem korlátozható. A közjegyző ilyen ténykedésével a hivatalával járó kötelességét nyilván megszegi. Az ilyen tényállítás valótlansága esetén rágalmazás vétsége miatt büntető eljárás — véleményünk szerint — jogszerűen megindítható.

H. B. Az 1938. évi IV. t. c.-ről, illetve annak azon rendelkezéséről, hogy a tűzharcosok a közjegyzői kinevezéseknél előnyben részesítendők, ennek a közlönynek hasábjain már megemlékeztünk. Ez az igény tehát nemcsak méltányos és igazságos, de immár törvényes rendelkezésen is alapszik. A gyakorlati érvényesítés kérdésében az egyenlő feltételek elbírálása kissé ellenőrizhetlenebbé s semmiesetre sem teszi oly abszolúttá az igényt, hogy valaki — az alapfeltételek egyébként való felforgása mellett — tisztán és kizárólag tűzharcosi minősége alapján feltétlenül közjegyzővé volna kinevezendő.

A kir. közjegyzőhelyettesek és jelöltek állásközvetítését a Magyarországi Kir. Közjegyzőhelyettesek Országos Egyesülete látja el. (Cím: Gyöngyössi Arisztid dr. kir. közjegyzőhelyettes, Budapest, VIII., József-körút 2.)

Kéziratokat vissza nem küldünk s azok megőrzését nem vállaljuk.